# ЗАМБУУЛИНАЙ БААТАРНУУДТА АЛДАР СОЛО!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

# БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 242 (12144) | 1969 оной октябриин 15, среда | Сэн 2 мүнгэн

## ...С-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, ...-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ, ...ТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВАДА

...Союзай Коммунис партиин Цент...итедтэ, СССР-эй Верховно Сове...иумдэ, Советскэ правительствада ...жэ онгосонуудай экипажнуудай ...гэжэ элидхэнэбди:

...«Союз-7», «Союз-8» гэжэ, жолоо...онгосонууд Газар шадархи замбуу...а соогуур мүнөө амжалтатайгаар ...дэжэ ябана.

...оон космонавт научно-техническэ ...адаглалтын ба туршалгын үргэн ...ма бэелүүлжэ эхилээ. Манай эб ...инай коллектив замбуулин шэнжэлхэ программаяа бүрин дүүргэхэ байhандаа этигэнэ.

Бэеымнай элүүр hайн, согтой хүхюун ябанабди.

Этигэл найдабариин түлөө КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ правительствада халуун баяр хүргэнэбди.

**Космонавтнууд: ШОНИН, КУБАСОВ, ФИЛИПЧЕНКО, ВОЛКОВ, ГОРБАТКО, ШАТАЛОВ, ЕЛИСЕЕВ.**

---

**...смонавтнууд нүхэд Шонин Георгий Степановичта, ...асов Валерий Николаевичта, Филипченко Анатолий ...льевичта, Волков Владислав Николаевичта, Горбатко Васильевичта, Шаталов Владимир Александровичта, Елисеев Алексей Станиславовичта**

## ...И БОЛОН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЭЛЬГЭЭҺЭН АМАРШАЛГЫН ТЕЛЕГРАММА

...нүхэд!

...«Союз-7», «Союз-8» гэжэ замбуу...госонуудаар хамтадаа бүлэг...жэ ябаhантайтнай дашарамдуу...скэ Союзай Коммунис партиин ...Комитедэй, СССР-эй Верховно ...зидиумэй, СССР-эй Министрнүү...й үмэнэhөө таанадые халуунаар ...дни.

...ай дайдые шэнжэлгын түүхэдэ ...шынхеэ жолоодогшодтой гурбан ...доро замбуулинай замда гаргаг... Космонавтикын талаар энэ гайхамшаг ехэ туйлалта совет эрдэм ба техникын тон ехээр хүгжэhэнэй, совет арадай барагдашагүй ехэ зохёохы ажалай арга боломжонуудай шэнэ гэршэ болоно.

Даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ, золтой hайн бусажа ерэхыетнай манай бүхы арад хүсэнэ.

Таанадые шангаар тэбэринэбди, түрэл Газар дээрээ хүлеэнэбди.

**Л. И. БРЕЖНЕВ,**
**Н. В. ПОДГОРНЫЙ,**
**А. Н. КОСЫГИН.**

---

## МАРШАЛГАДА ХАРЮУ

...р амаршалhан, анхарал оролдолго ...ь түлөө КПСС-эй Центральна Ко...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэбди. Эхэ ороной даабари дүүргэгдэхэ.

**Космонавтнууд: ШОНИН, КУБАСОВ, ФИЛИПЧЕНКО, ВОЛКОВ, ГОРБАТКО, ШАТАЛОВ, ЕЛИССЕВ.**

---

## ...Союз-8“ онгосын командир нүхэр ШАТАЛОВАЙ ниидэхынгээ урда тээ хэhэн мэдүүлгэ

...шар!

...госо, эрэлхэг зориг... мүнөө замбуулин ...э ябана. Хэдэн мину... «Союз-8» онгосо нии... «Союз» түхэлэй гур...лэн ниидэлгэ зам...да научно-техническэ ...ала туршалгануудые ...о.

...ээ гайхамшаг ойн ... партиие эмхидхэн байгуулагша, хүдэлмэришэн ба таряашанай гүрэниие дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн тогтооhон Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулнабди.

Мүнөөдэр манай экипаж «Союз» гэжэ онгосоор хоёрдохёо замбуулинай дайдада гарахаяа байнабди, ниидэлгынгээ амжалтатайгаар дүүрэхэ байhанда этигэнэбди.

Эхэ оронойнгоо хүндэтэй, харюусалгатай даабариие эрхим hайнаар дүүргэхэбди гэжэ «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» онгосонуудай экипажнуудай үмэнэhөө бүхы совет арадые найдуулнабди.

Иимэ ехэ золдо хүртэhэнэй түлөө Ленинскэ Центральна Комитедтэ, түрэл правительствадаа халуун баяр хүргэнэбди.

Түрэл Газар дээрээ уулзатараа баяртай, нүхэдүүд!

---

## ...АСС-ай мэдээсэлнүүд

...«Союз-7», «Союз-8» ...най онгосонууд ок... Москвагай сагаар ...тада тус тустаа 34, ... Газарые тойроhон

...онгосын экипаж ...мда гараhаар онь...гэнүүдээ шалгажа ...байдалаар зүг шэгээ онгосоёо тойруулан ...үүлээ. Полковник ...лэн ниидэлгын ко... дүүргэжэ эхил...

...онгосын замбуулинай ...нимэ гэбэл: ...үhаа эгээн холонь ...илометр; ...үhаа эгээн ойронь ...илометр; ...hөөлжүү замаар

... соо Газарые той...

...онгосын командир ...ын программатай ... Газарые 32-дохёо ...а, онгосоёо залан ...шухала эхин мэ...эрэлгэдээ оруу... тэрэнэй удаа двига... хүдэлгэгдэжэ, ...ын шэнэ замда

...онгосын космонавт...ко, Волков, Гор... научно-техническэ, ...шэнжэлгэ ба ажаг... дүүргэhэн бай...графическа шэнжэл...ын ёhоор, Газа...и тодо участогуу...дые буулгаа, са... талмайнуудай ...ээ, наранай элшэ ...ай нюруугай гэрэл...жэжэ үзөө, олон ...хэжэ дүүргээ, Га...ын үдэрэй ба боро ..., үүлэнүүдэй бии ...зураглан буулгажа

...онгосын командир ...ческа ба тусхай ...туhаламжаар онго...олоодон, замыень

...онгосын экипаж Газа... тойрожо ябахадаа, ...тай таараалдуулан, ... эдеэ хоол бариа. ...осын экипажай үг...трекодhоо, боро...hээ, шоколадhаа, ...үhэнhээ бүридэ... «Союз-6» онгосын кос...онин болон Кубасов үдынгөө хоолдо хатаагдаhан загаhа, амтатай паштет, тахяагай мяха, хилээмэ. сливэ эдеэ. «Союз-7» онгосын космонавтнууд Филипченко, Волков, Горбатко гэгшэдэй үдынь хоол мяханай пюреhээ, тугалай мяханhаа, хилээмэнhээ, печениhээ бүридэhэн байгаа.

Бүхы долоон космонавтын бэеын элүүр эрхим hайн.

Замбуулинай совет гурбан онгосын бүлэглэн ниидэлгэ үргэлжэлhөөр.

* * *

Октябриин 13-да — «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» гэжэ замбуулинай совет онгосонуудай ниидэлгын түрүүшынь үдэрэй туршада нэгэн доро гурбан онгосын ниидэлгые залан жолоодохо онол арга шалгагдаhан, техникэ туршагдаhан, ниидэлгэ залан жолоодохо центрэй Газар дээрэхи адаглалгын станцинуудтай, холбооной пунктнуудтай, замбуулинай онгосонуудтай харилсаан шалгагдаhан байна. Залан шэглүүлдэг—тоолон тодорхойлдог центртэ ороhон, бүлэглэн ниидэлгэ тухай бүхы мэдээнүүд таhалгаряатүй шэнжэлэгдэжэ байнхай. Ниидэлгэ залан жолоодохо онол аргын тон hайн байhые баталhан мэдээнүүд абтаа.

Замбуулинай онгосонуудай экипажнууд өөhэд хоорондоо, мүн Газар дэлхэйтэй харилсаа холбоо бэелүүлнэ, научно-техническэ, медико-биологическа шэнжэлгэнүүдэй программаар хүдэлмэрилөө. Тусхайлан хэлэбэл, «Союз-6» онгосын экипаж медико-биологическа шэнжэлгэнүүдые хээ; «Союз-7» онгосын экипаж одо мүшэдэй аймагые, харагдадаг спекторэй элдэб диапазонуудта Дэлхэйн hүүдэртэhэн ба гэрэлтэhэн талануудай горизонтые адаглаа, фото-зурагыень буулгаа; «Союз-8» онгосын экипаж атмосферэдэ тудаhан наранай гэрэл туяае тусхай приборнуудай туhаламжаар шэнжэлээ.

Бүлэгэй командир полковник Шаталовай, онгосонуудай экипажнуудай командирнуудай элидхэhэнэй ёhоор, космонавтнуудай бэе махабад hайн ябана. Космонавтнууд эршэмтэй шангаар хүдэлhэнэй hүүлдэ амараа.

---

## ДРВ-гэй ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ МОСКВАДА ЕРЭНХЭЙ

**Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй правительствын Премьер-министр Фам Ван Донг түрүүтэй ДРВ-гэй партийно-правительственна делегаци КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар октябриин 13-да Москва ерэə.**

**ДРВ-гэй, СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко болон бусад тушаалтад вьетнам ханиинарые угтаа.**

---



## Полковник Владимир Александрович ШАТАЛОВ

Владимир Александрович Шаталовай нэрэ мэдээжэ. Байгша оной эхеэр, январиин 14-hөө 17 болотор В. А. Шаталов «Союз-4» онгосоор замбуулинай замаар ниидэхэдээ, «Союз-5» онгосын экипажтай хамта дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн замбуулинай туршалгын станци түхеэрэн байгуулhан юм. Владимир Александровичта Советскэ Союзай Геройн, СССР-эй летчик-космонавтын нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Мүнөө Владимир Александрович дахинаа онгосын командир болоод, замбуулин соогуур хоёрдохёо ниидэжэ ябана.

Шаталов Хойто-Казахстанска областиин Петропавловск хотодо 1927 оной декабриин 8-да түрэhэн. Тэрэнэй бага балшар наhан Ленинградта үнгэрөө.

ВВС-эй тусхай hургуули, пилодуудые даб дээрэ hургаха hургуули дүүргээд, Владимир 1945 ондо Качинска сэрэгэй авиационно училищида ороо. Тэрэниие дүүргэhэнэй hүүлээр Владимир Александрович летчик-инструктораар ажаллаа. 1953 ондо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн боложо ороо. Тэрэ жэлдэ Улаан тугта Агаарай-сэрэгэй академидэ ороод, 1956 ондо амжалтатайгаар дүүргэhэн.

Академи дүүргэhэнэй удаа Владимир Шаталов Совет Армиин авиационно частьнуудта алба хээ.

1963 оной январьда В. А. Шаталов космонавтнуудай отрядта абтаhан юм. Замбуулинда түрүүшынхеэ ниидэхэhээ урид космонавт Георгий Береговойн дублёр байгаа.

Владимир Александровичай hамган Муза Андреевна—хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат, СССР-эй Хадөө ажахын министерствэдэ хүдэлдэг. Игорь хүбүүниинь—Москвагай авиационно институтда, Лена басаганиинь—5-дахи класста hурадаг. Владимирай эсэгэ түмэр харгын хүдэлмэрилэгшэ байhан. 1943 ондо эсэгэдэнь Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоhон юм. Космонавтын эхэ—Зоя Владимировна, эсэгэ—Александр Борисович мүнөө пенсионернууд.

## Алексей Станиславович ЕЛИСЕЕВ

Алексей Станиславович Елисеев «Союз-5» гэжэ замбуулинай онгосын экипажтай 1969 оной январиин 15-да замбуулин соогуур түрүүшынхеэ ниидэhэн юм. Замбуулинай ниидэлгэ амжалтатайгаар дүүргэhэнэй түлөө, «Союз-4», «Союз-5» онгосонуудай замбуулинай замаар ниидэжэ ябаха үедэ нэгэ онгосоhоо нүгөөдэ худар дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн дамжан ороhонойнгоо түлөө А. С. Елисеев Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна. СССР-эй летчик-космонавт гэhэн нэрэ зэргэ тэрээндэ мүн лэ олгогдоо hэн.

Елисеев замбуулинай замаар дахинаа ниидэжэ ябана!

Алексей Станиславовичай намтарта ехэшье хубилалта болоогүй. Калужска областиин Жиздра хотодо 1934 оной июлиин 13-да түрэhэн. Алексейн бага балшар наhан Москва шадар үнгэрөө.

1951 ондо дунда hургуули дүүргээд, Бауманай нэрэмжэтэ Москвагай дээдэ техническэ училищида орожо, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргээ. Конструкторска бюродо ажаллаха зуураа, Алексей Станиславович техническэ эрдэмэй кандидадай диссертаци амжалтатайгаар бариhан юм.

А. С. Елисеев 1967 ондо Советскэ Союзай Коммунис партиин зэргэдэ ороо.

Алексей Станиславовичай hамган Лариса Ивановна инженерээр хүдэлдэг. Елисеевтэнэй Лена басаганиинь—9 наhатай. Космонавтын эхэ Валентина Ивановна—химическэ эрдэмэй доктор, профессор, СССР-эй Наукануудай академиин Физическэ химиин институтда хүдэлмэрилнэ.

---

## „Союз-6“ „Союз-7“ „Союз-8“ гэжэ замбуулинай онгосонуудhаа эльгээhэн амаршалганууд

### СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ АРАДУУДТА

Коммунис общество байгуулжа байгша агууехэ совет арадые замбуулинай «Союз» гэжэ онгосонууд дээрэhээ халуунаар амаршалнабди. Агууехэ hайндэрэй — Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй урда тээхэнэ ажалай гайхамшаг илалтануудые, шэнэ амжалтануудые туйлахыень манай арадта хүсэнэбди.

**Космонавтнууд: ШОНИН, КУБАСОВ. ФИЛИПЧЕНКО, ВОЛКОВ. ГОРБАТКО, ШАТАЛОВ, ЕЛИСЕЕВ.**

### СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ АРАДУУДТА

Социализмын оронуудай ажалшадта замбуулинай «Союз» гэжэ онгосонууд дээрэhээ халуун амаршалга хүргэнэбди. Манай арадуудай хоорондын хани барисаан, харилсаа холбоон улам хүгжэг, бэхижэг лэ!

**Космонавтнууд: ШОНИН, КУБАСОВ, ФИЛИПЧЕНКО, ВОЛКОВ, ГОРБАТКО, ШАТАЛОВ, ЕЛИСЕЕВ.**

### АФРИКЫН АРАДУУДТА

Империализмда эсэргүү, национальна бэеэ даанги байдалаа улам батадхахын түлөө тэмсэлдээ амжалта туйлахыень хүгжэжэ байгаа оронуудай арадуудта замбуулинай «Союз» гэжэ онгосонууд дээрэhээ хүсэнэбди.

**Космонавтнууд: ШОНИН, КУБАСОВ, ФИЛИПЧЕНКО, ВОЛКОВ, ГОРБАТКО, ШАТАЛОВ, ЕЛИСЕЕВ.**

### ЛАТИИН АМЕРИКЫН АРАДУУДТА

Сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдалтай болохын түлөө тэмсэлдээ амжалта туйлахыень хүсэhэн хүсэлэн Латиин Америкын оронуудай арадуудта дамжуулнабди.

**Космонавтнууд: ШОНИН, КУБАСОВ, ФИЛИПЧЕНКО, ВОЛКОВ. ГОРБАТКО, ШАТАЛОВ, ЕЛИСЕЕВ.**

---

## БАЯРЛАНАБДИ, ҺАЙШААНАБДИ, ОМОГОРХОНОБДИ!

### „Космос“ гэжэ павильон сооhоо

«Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» гэжэ замбуулинай онгосонуудай ниидэлгэдэ бүхы дэлхэйн хүн зоной анхаралаа хандуулжа байhан эдэ үдэрнүүдтэ СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын «Космос» гэжэ павильон соо хүнүүд хэзээ хэзээнэйхиhээ олон. Эндэ дэлгээн табигдаhан экспозицида түрүүшын хэмэл одонhоо эхилээд, замбуулинай дайда соо хабсаргагдаhан түрүүшын станци хүрэтэр совет космонавтикын дабажа гараhан бүхы зам эндэ харуулагдана. «Космос» павильон соо элдэб янзын, элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдтэй мүнөө уулзажа болохот: хүдэлмэришэд, колхознигууд, инженернүүд, агрономууд, багшанар... харин оронуудhаа ерэhэн олон тоото айлшадшье бии.

Павильоной үүдэндэ тодхогдоhон мантан томо түлхигшэ-ракетые анхаралтайгаар хаража байhан дундуур наhатай, үргэн ээмтэй хүнэй захада ошобобди.

— Замбуулинай дайдадахи шэнэ туршалга тухай юу хэлэхэеэ байнат? —гэбэбди.

— Баярлана, омогорхоноб! Тэндэ манай шэнэ түлөөлэгшэд ниидэжэ ябана ха юм. —гээд орьёл хүхэ огторгой тээшэ гараараа заагаадхиба. — Совет эрдэмтэд, инженернүүд ямар гайхамшаг техникэ бии болгооб, манай Эхэ орон ямар гайхалтай, эрэлхэг зоригтой хүбүүдые хүмүүжүүлээ гээшэб гэжэ hанан омогорхоноб.

Танилсабабди. Тэрэмнай Алексей Константинович Барабаш — Харьков хотын научно-шэнжэлгын нэгэ институдай конструкторска бюрогой хүтэлбэрилэгшэ байба.

Мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула ниислэл хото ерэhэн бүлэг багшанартай уулзабабди.

— Москвада ерээд байхадамнай гайхамшаг ушарнууд болоо, —гэжэ Махачкала хотын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай хүдэлмэрилэгшэ Абас Яхьявич Багиров хэлэнэ. — Гэртээ бусаад, СССР-эй ВДНХ-да, Москвада хараhан, дуулаhан юумэеэ hурагшадтаа хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Космонавтнуудай баатаршалга — ургажа ябаа залуу үетэдтэ үльгэр жэшээ болоно.

(ТАСС).

---

*КПСС-эй ОБКОМДО, БурАССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ*

## Байгша оной үнгэрhэн гурбан кварталай туршада адууhа малай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндөө элбэгээр худалдахын түлөө республикын аймагуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн тухай

Энэ жэлэй гурбан квартал соо мяха, hү, үндэгэ, нооhо ехээр абажа, гүрэндөө элбэгээр худалдахын түлөө аймагуудай дунда дэлгэрhэн республиканска социалис мүрысөөнэй дүнгые hаяхан КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет хаража үзэhэн байна.

Тиигээд КАБАНСКЫН АЙМАГТА КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, 500 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан барюулагдаха болоо. Энэ аймагай ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 128 процент, hү—108, үндэгэ—118 процент дүүргэжэ, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада мяха 115 процентээр, hү—2 процентээр ехые үйлэдбэрилжэ шадаа.

ЗАХААМИНАЙ АЙМАГТА 300 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан барюулагдахань. Тус аймаг энэ үе соо гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 6 процентээр, hү—4, нооhо—19 процентээр үлүүлэн дүүргэhэн байна. Мүн үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо мяха абалгаяа 39 процентээр, нооhо—10 процентээр дээшэлүүлээ.

ЯРУУНЫН, МУХАР-ШЭБЭРЭЙ аймагуудта тус тустань 200 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан барюулагдаха болобо. Эдэ аймагууд гүрэндэ мяха, hү, нооhо худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, үхэр малайнгаа, хонидойнгоо тоо толгойе нилээд олошоруулаа.

Зэдын аймагай ажахынууд адууhа малhаа ашаг шэмэ ехээр абаха, гүрэндөө элбэгээр худалдахын тула hайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэгдэбэ.



## АЖАХЫ СООГОО ТҮРҮҮЛНЭ

Бурнадай хүдөө ажахын институтдай «Байкал» гэжэ племхозой Гүрэльбын hү hаалинн фермын hаалишан Доржо Лубсанович Дондопов байгша оной үнгэрhэн юhэн hара соо даажа абаhан 14 үнеэнhээ хамта дээрэ 57 476 килограмм hү haahан байна. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиhээ 17 346 килограммаар ехэ болоно. Нүхэр Дондопов үнгэрhэн юhэн hара соо haамхай үнеэн бүриhөө 4165 килограмм hү haahан болоно. Тиихэдэ сентябрь hара соо энэ нүхэр үнеэнhээ 489 килограмм hү абажа, ажалай ехэ амжалта туйлаба. Нүхэр Дондопов энэ жэлдэ hү haaxa түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэхэ зорилготой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байкал» племхозой түрүү hаалишадай нэгэн Доржо Лубсанович Дондопов.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

ПОЛИТИЧЕСКЭ АГИТАЦИ

# ОРОЛДОСОТОЙГООР ХҮДЭЛХЭБДИ

Манай Коммунис парти арад зоной дунда ябуулагдаха партийно-политическэ мэдээсэлые үргэн дэлисэтэй болгохо гэhэн тон зүб эрилтэ табина.

Партиин ЦК-гай тогтоолые дүүргэхэ талаар Сэлэнгын аймагай партийна эхин организацинууд мүнөө үедэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

Промышленна предприятинуудта, ажахынуудта, эмхи зургаануудта недели бүхэндэ уласхоорондын байдал, ороной, республикын, аймагай экономико ба культурын hонинууд, парти правительствын шиидхэбэринүүд тухай асуудалнуудаар политическэ мэдээсэл үнгэргэгдэнэ. Аймагтамнай 267 политинформаторнууд, 700-гаад агитаторнууд, 243 лекторнүүд хүдэлнэ.

Эдэнэртэ туhаламжа үзүүлжэ, таhалгаряагүйгөөр тэдэнэй дунда бүхы асуудалнуудаар мэдээсэл хэжэ байха зорилготойгоор партиин райкомой ба 9 парткомуудай дэргэдэ информационно бүлэгүүд бии болгогдонхой. Галуута-Нуурай шахтоуправлениин, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Сэлэнгын совхозой, Галуута-Нуурай станциин парткомуудай дэргэдэхи информационно бүлэгүүд hайнаар хүдэлнэ. Эндэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдтэй, ажалай түрүүшүүлэй амжалтануудтай, политическэ агитациин гол шухала эрилтэнүүдтэй танилсуулха хүсэлэнтэйгөөр политинформаторнуудай семинарнууд саг үргэлжэ үнгэргэнэ.

hүүлэй үедэ олохон партийна организацинууд политинформаторнуудай хэжэ байhан ажалыень суглаанууд болон партийна бюрогой заседанинууд дээрэ хаража үзэhэн байна. Жэшээнь, август hарада Галуута-Нуурай депогой партийна организациин бюро политинформаторнууд А. И. Адамович, В. М. Вавилов, М. Г. Цыренов болон бусадай хэhэн ажалые шүүмжэлэн хараад, шангахан эрилтэ эдэнэрэй урда табяа.

Тиибэшье олохон политинформаторнууд партийна организациин үгэhэн даабарида оролдосотойгоор хандана гэжэ эндэ тэмдэглэмээр. Тэдэнэй тоодо нүхэд И. В. Еранский, Н. А. Мельников (Сэлэнгын совхоз), Р. Д. Данжаева, Г. Ганжуров, М. Д. Цыденпилов («Эрдэм» колхоз), В. И. Исаков, Ф. В. Титов (Галуута-Нуурай станци), З. И. Целовальников, А. А. Спиридонов (Химнын совхоз), А. Х. Антохонов, А. М. Хаймович, В. М. Горлов (Галуута-Нуурай шахтоуправлени), Н. Г. Вяткин, В. Р. Аюшеев (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз) болон бусад ороно. Эдэнэр политическэ мэдээсэл хэлгэдэ тон hайнаар бэлдэжэ, асуудал бүхэниинь гүнзэгыгөөр бодожо үзэхэhөө гадна, шагнагшадта зүбөөр ойлгуулхын тула политическэ карта болон бусад хэрэгсэлнүүдые хэрэглэдэг, ямар аргаар мэдээсэл дамжуулхада тодо болохоб гэжэ бодомжолдог юм.

Колхоз, совхозуудай парткомууд нютагай радио-дамжуулга hайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Ноёхон, Үбэр-Зөөхэй, Тамча нютагуудта радиогой утаhан татагдажа, хүдөөгэйхид нютагай дамжуулга шагнаха аргатай болоо. «Эрдэм», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта, Ново-Селенгинскдэ, Сэлэн-Дүүмэдэ, Гусиноозерск хотодо радиодамжуулганууд муу бэшээр үнгэргэгдэнэ.

Хэблэл гээшэ политическэ мэдээсэлэй шухала хубинь мүн. Тиимэhээ партийна организацинууд айл бүхэндэ газетэ, журналнуудые захиулжа, тэдэниинь таhалгаряагүйгөөр уншагшадта дамжуулха асуудалда анхаралаа хандуулна. Мүнөө үедэ аймагаймнай 1000 ажалшад 1020 экземпляр газетэ, журналнуудта захил хэнхэй. Энэнь нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, 23,3 процентээр дээшэлhэн байна. Гэбэшье зарим нютагуудта газетэ абадаггүй айлнууд ушарна. Тиимэhээ 1970 оной хэблэл тараалгые хэзээ хэзээнэйхиhээ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха гэhэн асуудал хаража үзэхэдөө, партиин райком аймагай хэлхеэ холбооной, «Союзпечатинн» агентствын, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар hаяхан хөөрэлдөө үнгэргөө hэн. Бүхы дутуу дундануудаа усадхажа, ерэхэ жэлдэ мянган ажаhуугшадай дунда 1100 хэhэг газетэ, журнал тарааха социалис уялгаяа эдэнэр батална.

Аймагаймнай газетэдэ партиин райкомой, аймагай Совэдэй гүйсэдхэхэ комитедэй абаhан шиидхэбэринүүдтэй, партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай ажабайдалтай, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдтэй ажалшадые танилсуулхын тула тусхай таhагууд, гаршагууд бии болгогдонхой. Партийна организацинуудай хамтын суглаан, бюрогой заседани дээрэ урдань абтаhан шиидхэбэринүүдэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байhан тухай мэдээсэлнүүд хэтдэдэг болоно байна.

Гэбэшье олоной дунда политическэ мэдээсэл хэхэ талаар партийна организацинуудта зарим тэды дутагдалнууд тохёолдоhoop. Заримдаа политинформаторнуудта хэрэгтэй шухала туhаламжа үзүүлэгдэдэггүй, ажалшадай дунда лекци, хөөрэлдөө зарим хүтэлбэрилэгшэдэй оройдоо хэдэггүй ушарнууд үзэгдэнэ.

Эдэ бүхы дутуу дундануудаа усадхалгада, мүн манай ажабайдалда тон ехээр нүлөөлдэг партийно-политическэ мэдээсэлэй үүргые дээшэлүүлгэдэ партиин райком болон партийна эхин организацинууд гол анхаралаа хандуулжа, hүүлэй үедэ горитой хүдэлмэри ябуулжа байна.

С. РИНЧИНОВ,
КПСС-эй Сэлэнгын райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша.

# ТАБАН ЖЭЛЫЕ УРИДЛАГШАД

Табан жэлэйнгээ даабарита түсэб болзорhоонь урид дүүргэхэ гэhэн мүрысөөн хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаhан хүдэлмэришэд шэнэ онол арга шудалан, түрүү дүй дүршэл хэрэглэн, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

1970 оной апрелиин 22 болотор өөрынгөө табан жэлэй даабариие дүүргэхын түлөө мүрысөөн авиационно заводой Александр Меньшиковэй даадаг комсомол-залуушуулай бригадын үүсхэлээр дэлгэрээ.

Бригадые даагша А. Меньшиков бүри февраль соо өөрынгөө табан жэлэй даабари дүүргэhэн байна. «Ленинскэ табан жэлэй замай залууршан» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн түрүү хүдэлмэришэн бригадынгаа ажалые зүбөөр эмхидхэнэ, шэнэ онол арга ажалдаа хэрэглэнэ. Энээнэй ашаар тус бригадынхид халаанай даабариие ходо үлүүлжэ, табан жэлэй түсэбые дүүргүүтэй болоо.

Табан жэлэй даабарита түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ заводой олон хүдэлмэришэд хабаадалсана. 900-гаад түрүүшүүл хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, 1971 оной түсэбөөр ажаллажа эхилээ. 1600 гаран хүдэлмэришэд табан жэлэй hүүлшын, 1970 оной даабариие бэелүүлнэ.

Слесарьнууд Мальцев, Смерчягин, Карпов, токарьнууд Гангарев, Козлов, Белоусов болон бусад абаhан уялгаяа дүүргэhэн тухай элидхээ. Заводой мастерска долоон участогай коллективүүд табан жэлэй даабариие болзорhоонь холо урид дүүргэhэн байна.

Локомотив-вагон заhабарилгын, «Теплоприбор» заводуудай, мүн бусад предприятинуудай олон түрүү хүдэлмэришэд абаhан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байнхай. ЛВРЗ-гэй 300-гаад хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэнхэй. Зэд шудхалгын цехэй хүдэлмэришэн Е. Ф. Попкова, механическа цехэй фрезеровщик Д. Г. Степанов, токарь Б. С. Мамаев болон бусад ойн хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа бэелүүлжэ, коллектив соогоо хүндэтэй болонхой.

Заводой хэдэн участок, бригадануудай коллективүүд ажалай ленинскэ вахтын үедэ шалгаржа, «Районой Ленинскэ дэбтэртэ» бэшүүлхэ эрхэдэ хүртөө.

Улаан-Үдын Железнодорожно районой предприятинуудай 1200 түрүүшүүл табан жэлэйнгээ даабарита түсэб дүүргээд, 1971 оной түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

С. АЮШЕЕВА.

„БУРЯАД ҮНЭНДЭ" БЭШЭhЭНЭЙ hҮҮЛЭЭР

# „ЮУГЭЭ ХҮЛЕЭНЭБ?"

Иимэ гаршагтай корреспонденци манай газетын сентябриин 6-най номерто толилогдоhон байгаа. Корреспонденци дотор Хориин аймагай Үдын совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй гэмээр саг соогоо силос даража абаха хүдэлмэри удааруулагдажа, хойшо татагдана гэжэ хэлэгдэhэн юм.

«Юугээ хүлеэнэб» гэhэн корреспонденци дотор хэлэгдэhэн баримта сүм тодороо. Шүүмжэлхы удхатай тус корреспонденци Үдын совхозой дирекциин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан байгаа. Силос даралгые муугаар эмхидхэhэн совхозой нэгэдэхи отделениин эрхилэгшэ Д. Б. Цыренжиевтэ дирекциин зүгhөө шанга hануулга тодхогдоо.

hүүлэй үедэ силос даралга графигай ёhoop ябуулагдажа, арбан таба мянган центнер силос дарагдаа гэжэ Хориин аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Санжиев манай редакцида мэдээсээ.

# ТҮГНЭ ДЭЭГҮҮР ТУЯАРhАН ГЭ

*[Мухар-Шэбэрэй аймагай колхозникуудай суглаанhаа]*




Үргэн уужам Түгнын тала дайдаар атар тарган адууhа мал үсхэбэрилэгшэд, алтан шаргал шэнниисэ ургуулагшад хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэхын тула hая аймагайнгаа түб hууринда суглараа hэн.

Аймагай найман колхозой түлөөлэгшэд — 295 делегат эндэ ерэнхэй. Делегадуудай дунда колхозно үйлэдбэриин ветеранууд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ ара талын фронт — үйлэдбэри дээрэ үдэр, hүниие мэдэнгүй ажаллажа, дайсанаа даралсаhан, даагаа hүүлдэhэн хүнүүд, мүн тиихэдэ аба, ажынэрэйнгээ ажал хэрэгые мүнөө үргэлжэлүүлжэ, арьбадхажа байгшадые эндэ харанабди. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, Социалис Ажалай Геройнууд Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Т. Д. Брылев, «Коммунизм» колхозой лугомелиоративна бригадын бригадир П. П. Челночков, Ленинэй орденой кавалер, тракторист И. Б. Добрынин, орденто hаалишан А. П. Кузнецова, Никольск тосхондо түрүүшын хамтын ажал эмхидхээд, хори гаран жэл соо тэрэниие хүтэлбэрилhэн Е. Г. Ерофеев, урдань Гашайн МТС-эй директор байhан, мүнөө Суулгын совхозой директор Л. Ц. Цыренов, Мухар-Шэбэрэй тосхоной «Большевик» колхозой түрүүшын түрүүлэгшээр ажаллаhан, мүнөө «Коммунизм» колхозой хүндэтэ колхозник Г. В. Ревенский, «Знамя Ленина» колхозой үнинэй гэшүүд Д. Санжиев, Б. Бадмацыренов болон бусадые тоолобол барагдашагүй.

Суглаан нээгдэжэ, тэрэнэй хүтэлбэрилхы органууд — президиум, мандатна, редакционно комиссинууд ба секретариат hунгагдаба. Социалис мүрысөөндэ туйлаhан амжалтануудайнгаа түлөө шагнагдаhан ажахынуудай Улаан тугууд сценэ дээрэ гаргагдаба. Эхэ, эсэгэнэрээ, аха нүхэдөө амаршалхаяа ерэhэн эдир пионернүүдые делегадууд хүл дээрээ зогсожо, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Суглаанай зүбшэлгэдэ «Хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проект тухай» асуудал табигдаа. Энэ асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. И. Малыгин** элидхэл хэбэ.

— Аймагаймнай найман колхозуудта хамтын суглаанууд үнгэргэгдэжэ, 7474 хүн хабаадаа. Тэдэнэр хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проектые үнэн зүрхэнhөө дэмжэхэ зуураа, хэдэн олон дурадхал, hанамжануудые оруулаа. Бидэ, аймагай колхозуудай түлөөлэгшэдэй хуралдаанда хабаадагшад, эдэ дурадхал, hанамжануудые бүридхэжэ, Уставай проектые али бүхы талаhаднь зүбшэхэ гэhэн зорилготойгоор эндэ суглараабди,— гээд элидхэлшэ хэлэнэ. — Манай аймаг дотор үгытэй таряашадай эгээл эдэбхитэдhээ бүридэhэн түрүүшын хамтын ажахы Мухар-Шэбэр тосхондо 1922 ондо эмхидхэгдэhэн. Удангүй иимэ нэгэдэл Хонхолодо, мүн бусад hуурин тосхонуудта байгуулагдаhан юм.

— Тэрэ сагhаа хойшо ямар хубилалта болооб? Хараад үзэе,— гээд элидхэлшэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ,— Бүхэсоюзна II съездын hүүлээр аймаг доторнай 40 колхоз, 3 МТС байhан юм. Тэрэ үеын колхоз жэжэхэн байhан гэжэ таанад мэдэнэт. Нэгэ артельдэ хүдэлмэри хэжэ шадаха 200 хүн тоологдодог hэн. Мүнөө дунда зэргын колхоздо 674 хүн ажал хэнэ. 1936 ондо нэгэ колхоз дунда зэргээр 114 толгой эбэртэ бодо малтай, 405 хонитой, 277 гахайтай байhан hаа, мүнөө 1663 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэ тоодо 562 үнеэдтэй, 12174 хонитой, 1106 гахайтай болонхой.

Хүдөө ажахые техническэ талаарнь хангалга жэл бүри ургана. Хэрбээ аймаг дотор нэгэ колхоз 1936 ондо 15 моринoй хүсэтэй 2,4 трактор, нэгэ автомашинатай байгаа hаа (тракторынь МТС-эй), мүнөө дунда зэргээр 90 гаран комбайн, трактортай, 17 автомашинатай, мүн хүдөө ажахын бусад олон онhон техникээр болонхой. Гадна аймагай колхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ 3 миллион 766 мянган киловатт-час эли ган гал үйлэдбэри гаргашаа.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, газар таряалан болон мал ажалhаа бүри ехэ ашаг шэмэ абаха, колхозникуудай хүндэ хүшэр хүдэлмэриие хүнгэдхэхэ, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхэ, абтаhан продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха арга боломжо олгоно.

Гансал социалис индустри, колхозно байгуулалта таряашаниие модон анзаhан, борной, хадуурhаа сүлөөлжэ, тэдэнэй гарта хүсэ ехэтэй машина барюулаал! Гансал хубиингаа урдахи хэрэг хараад ябадаг таряашаниие хамтын хэрэгэй түлөө оролдодог таряашан болгоо. Тэрээндэ хамтын хэрэг өөрынь хэрэг болонхой.

Хүдөө нютагта хамтын ажал эмхидхэжэ эхилхэдэ гүрэн түрэ, Коммунис парти нэн түрүүн колхозуудые оньhон техникээр хүсэд хангаха гэhэн гол зорилго урдаа табиhан байгаа. 35 жэлэй саада тээ аймагай 40 колхозые 3 МТС-эй 75 трактор, 23 автомашина хангадаг байhан. Үнгэрhэн сагай түүхые уудалжа, мүнөөдэрэй ажабайдалтай жэшэхэдэ, ахамад үетэнэй дабажа гараhан гайхамшагта ажалые, колхозно байгуулалтын хурдан түргэнөөр хүгжэhые мүнөө үеын залуушуул эли болоор ойлгожо абахал.

Колхозуудай экономико жэлhээ жэлдэ ургана. Гүрэндэ таряа ба мал ажалай продукци худалдалга хараа байса дээшэлээ. Жэшээнь, 1935 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхозууд гүрэндэ opooho таряа 10 дахин, hү—41 дахин, мяха — 39,8 дахин, нooho —9,6 дахин ехээр худалдаа.

Энэ үе соо колхозуудта үйлэдбэриин ба культурно-ажаhуудалай олон барилга хэгдээ. Колхозуудай hуурин тосхонуудай шэг шарай танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа.

Колхозникууд hара бүри тогтууритай салин хүлhэ абадаг болонхой. Мүнөө колхозой гэшүүн бүхэн үдэртөө дунда зэргээр 4 түхэриг 83 мүнгэ олоно. Колхозникуудай культурна ажаhуудалай ургалтые элидхэлшэ hонирхолтой нэгэ иимэ жэшээ дээрэ харуулба.

1936 ондо Никита Васильевич Козлов «Искра» колхоздо моришоноор ажаллаhан. Гэр бүлэ соогоо 6 хүн. Үмсэдөө нэгэ үнеэтэй, 2 хонитой, нэгэ гахайтай байhан. Гэрээрээ жэл соо 150 ажалта үдэр олоhон. Энээниинь мүнгэн дээрэ оруулхада 1500 түхэриг болоно.

Мүнөө Никита Васильевич Михаил хүбүүнтэеэ «Искра» колхоздо ажаhуудаг. Гэр бүлэдэнь 9 хүн. 4 хүн колхоздо хүдэлдэг. Жэлэйнь салин хүлhэн 6468 түхэриг. Үмсэдөө үнеэтэй, хашарагтай, эхэ гахайтай, 2 поршоонхотой, нэгэ мотоциклтай, 4 велосипедтэй. Шлакоблогоор баригдаhан, шифероор хушагдаhан шэнэ гэртэ ажаhуудаг. Үхибүүдынь бултa эрдэмтэй. 6 газетэ, журнал захижа абадаг. Иимэ гэр бүлые аймагай алишье колхоздо бэдэрбэл, олон байха.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ хабаадаха зуураа, аймагай колхозууд гүрэндэ мяха худалдаха 3 кварталайнгаа түсэб 115 процент, hү — 150, үндэгэ — 120, нooho—132 процент дүүргээ.

Элидхэлшэ шэнэ Уставай проект тухай саашань дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. 1935 ондо абтаhан Уставhаа мүнөөнэйхи юугээрээ илгаатайб гэжэ тэрэ тобшолол хэхэдээ, **нэгэдэхеэр**, колхозно байгуулалтада социально-экономическа харилсаанай тодоор илажа, коммунис байгуулалтада колхозой гэшүүн бүхэнэй бэелүүлхэ зорилго шэнэ Уставай проект соо тодоор харуулагдана. **Хоёрдохёор**, түсэб зохёолгодо, ажахыгаа эрхилэлгэтэ элдэбхи үүсхэл гаргаха, гол баялиг болохо газарые, материальна болон ажалай нөөсэ-hөөлые хүсэдөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ зорилго тавина. **Гурбадахяар**, колхозникуудай ажабайдалые городто ажаhуугшадай эрхэ байдалда бүри ойртуулха гэhэн зорилготой гээд нүхэр Малыгин элидхэлээ дүүргэбэ.

Удаань хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. Эгээ түрүүлэн ендэр дээрэ «Забайкалец» колхозой түрүүлэгшэ **А. А. Братеньков** гараба.

— 1935 ондо колхозник-ударникуудай хоёрдохи съезд дээрэ батала гдан абтаhан Устав колхозно байгуулалтын хүгжэлтэдэ тон ехэ үүргэ дүүргээ. Тэрэ Уставай зарим пунктнууд мүнөө хуушараа. Тэдэниие шэнэлхэ, мүнөөнэй эрхэ байдалда тааруулхаар болоо. Ушар иимэhээ манай колхозой гэшүүд Жэшээтэ Уставай проектын хэблэлдэ гарахаданъ, тэрэниие ехэ баяртайгаар угтан абаад, анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэhэн байна.

Би 1957 онhоо колхозой түрүүлэгшээр ажалланаб. Минии нюдэн дээрэ хүдөө ажахы түргөөр хүгжэнэ. Хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проектые би бултыень оло дахин уншааб. Энэ документын үзэг бүхэн бидэнэй 35 жэл соо туйлажа гараhан илалтые эли тодоор гэршэлнэ. Манай колхозой гэшүүд Уставай проектые зүбшэн хэлсэхэдээ тэрэниие халуунаар дэмжээд, хэдэн hанамжа, дурадхалнуудые оруулаа. Бригадир колхозой правленеэр томилогдохо ёhотой. Тиихэдээ тэрэнэй харюусалгань дээшэлхэ. Гадна бригада, фермын дэргэдэ совет байгуулагдаха. Нюусаар hунгагдаха хоёр орган — правлени, шалгалтын комисси колхоздо байха зэргэтэй.

Колхозоймнай гэшүүд хамтынгаа суглаан дээрэ нигэжэ шиидхээ: колхозникуудай бүхэсоюзна III съездые, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха. Мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб октябриин 20 болотор дүүргэхэ, ноябриин 7 хүрэтэр даабариhаа гадуур 500 центнер мяха худалдахл. hү худалдаха жэлэйнгээ түсэб декабриин 20 болотор дүүргэхэ. Ноябриин 7 болотор үрэhэ хүрэнгэеэ хаажа абахабди,— гэжэ нүхэр Братеньков мэдүүлээ.

**Ю. И. Лютаева**, «Загаиский» колхозой агроном:

— Би агроном мэргэжэлтэй хүн хадаа манай ниитын баялиг болохо газар таряалан тухай хэлэхэмни. 23 жэлэй туршада энэ колхоздо агрономоор ажалланаб. Мэргэжэлээ ямаршье hайн кабинет дээр андалдахагүйб. Колхознай элитнэ сортын үрэhэ хүрэнгөөр аймагайнгаа ажахынуудые хангадаг. Хэрбээ хуушанай Уставта газар таряалан хамгаалалгада ехэ анхарал хандуулагдадаг hаа, мүнөөнэй проектдэ тэрэниие ашa үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, үрэжэлыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шанга эрилтэ табигдана. Артельдэмнай үндэр баян ургаса хураадаг мастернууд жэл бүри олошорно. Тэдэнэй тоодо үнинэй лугобод М. М. Максимов, тракторист В. Д. Овчинников, комбайнер Н. М. Михалев болон бусад ороно.

Гүрэндэ opooho таряа худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые колхознай үнгэрэгшэ жэлдэ дүүргэhэн юм. Гэхэ зуура газар таряалангаа бидэнэр зүбөөр хэрэглэжэ шаданагүйбди. Энэ асуудал шэнэ Устав дотор гүнзэгыгөөр харагдаха зэргэтэй. Манай колхозой гэшүүд хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсээд, халуунаар дэмжээ, hанамжа дурадхалнуудые оруулаа. Тэдэнэр иимэ дурадхая оруулаа гэбэл: ямар нэгэ хүнэй зүгhөө колхоздо хохидол ушаруулагдаа hаань, Уставай проект соо хэлэгдэhэн hарын салин хүлhэнэй гурбанай нэгэ хубиие бэшэ, харин салинтыень дүүрэн даража абаха. Хэрбээ правлениин шиидхэбэриие колхозой гэшүүн зүбшөөнгүй hаань, хэрэгээ арадай сүүдтэ үгэжэ болохо. Ажалда гараха тогтомол үдэрнүүдые дүүргээгүй hаань, колхозниго үгтэхэ натуральна түлбэри-

сень (opooho таря...
бага болгохо.

**Ц-Д. Семёнов**, ...
колхозой түрүүлэгш...

— Манай колхо...
дануудай тарян, м...
хүн ажаллана. Ород...
зетэйгээр ажаhуу...
байдаг. Ородууд бү...
баhал ёhото малш...
рин буряадууд оро...
гал шэнниисэ ургуу...
шудаланхай. Арьбад...
артелиимнай баялиг...
хоорондохи хани ба...
дээ туhалалсан ажа...
болоно.

Манай колхозой ...
ажахын Жэшээтэ Ус...
зүбшэн хэлсээд, ха...
В. И. Ленинэй түрэ...
ойе. Колхозникууд...
съездые ажалай ...
угтахын тула дээшэ...
ганууды абанхай.

Шэнэ Устав дотор...
оруулхые дурадха...
аппарадай хүдэлмэр...
сэхэ уялгые дүүргэ...
ажал хэхэ зэргэтэй...
нэр колхозникууд...
хүндэтэй болохо, х...
шэлхэ hэн. Гадна ...
тель хадаа hайн д...
нэгэдэл мүн. Тэдэ...
өөhэдөө түсэблэдэг,...
хын хойноhоо ха...
гээшэ.

**А. Ф. Носков**, «...
хозой хоёрдохи бри...

— Би хори гара...
ористаар хүдэлөөб...
жэл ябанаб. Бригад...
риин наhанай 390 ...
Энэмнай урданай н...
бшуу. Тиимэhээ бри...
гуулха гээшые би ...
лоноб. Тус советдэ ...
шухала. Хэрбээ хэ...
жа гү, али ондо...
ажалдаа гараагүй ...
бригадын совет дээ...
зохихо хэмжээ т...
зэргэтэй. Мүнөө ни...
үгы. Тиимэ асууда...
седани дээрэ hарад...
рагдадаг. Заседани...
хүн ажалдаа hайна...
хоёр үдэр соо ажа...
ушарынь хуушаршa...
хэлээрээ тэрэ ямар...
гүй үлэшэнэ.

Колхоздо олон жэ...
гүйгөөр хүдэлhэнь ...
жа, салин хүлhэнь...
гэhэн hанамжа оруу...
хоздо 65 наhатай Б...
соо хүдэлөө. Мүнөө...
Пенси түлэхэ тухай...
байна. Механизатор,...
адуулагша, hаалиша...
тай болохо, пенсида...
хорообол hайн байг...
ажалда хэды жэл с...
hайнаар ажаллаhа...
абтаха зэргэтэй. Н...
hэн, архи, тамхи ...
хулжадаг хүнүүдтэ...
ябуулха шухала.

Элидхэл зүбшэн...
хар-Шэбэр тосхо...
«Большевик» гэжэ ...
лэгшээр ажаллаhан, ...
низм» колхозой хү...
**Г. В. Ревенский**, «...
түрүүлэгшэ **Е. В.** ...
нэрэмжэтэ колхоз...
**С. В. Устинов**, «...
шалгалтын комисс...
**М. М. Евсеев**, «Пр...
хозой главна агроно...
пов гэгшэд хабада...

Б. ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ...
лаанда хабадагша...
«Забайкалец» кол...
нэй нэрэмжэтэ к...
най гэшүүн И. А. ...
рой Т. Д. Брылев...

Е. ЗАХАР...



...Р-эй летчик-космонавтнууд В. А. Шаталов (зүүн гарһаа), В. В. Горбатко, В. Н. ... А. В. Филипченко, А. С. Елисеев, В. Н. Волков ба Г. С. Шонин гэгшэд Москва-...ь соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Фото-телеграфаар абтаба.

## КОСМОДРОМҺОО РЕПОРТАЖ

# ...АСУУТАНАЙ ОДО МҮШЭТЭ ЧАС...

...турналтын корпусой ... депо шэнги томо ...ур һалхинай улеэжэ ...эр үшөө унтажа ...улинай дайдада ниидэн ... светофор шэнгеэр, үг-...раанай урда тээхи ...тада одо мүшэн эмнил-

...ю үльгэр туужын локо-... замдаа ниидэн гараха ...дэл, абяагүйхэнөөр ... тэрэнии тойроһон ...үй. Олон үдэрэй тур-... жагсажа, бүтээһэн ...сахань бэлэн бэшэ ...-ракетэ ба онгосын ... залгалдаһан газарта ... ехэ ажал нэгэдэбэ, ... хабаадаһан хүн бүхэн ... хүдэлмэриие нэрлэ-

...—жэжэ божо юумэн ...гдаһан хэбэртэй, гэ-...ТК» гэгшэнь үшөө ур-...рэнэй нэрэнь—замбуу-

...ргыда гараханаа урид ...най гү?

...да зогсожо байһан ...эн ород ёһо занша-...ба. Дүтын түрэл хү-...да удэшэһэн шэнгеэр. ...алиханаар хүдэлжэ ... тэрэнэй хойноһоо ...тэй зэргэлэн, глав-... холо холо алхалаад ...л дээрэ вагоной хой-...үүгээр зон гэшхэл-... үдэшэгшэд воротагай ..., ракетэнь саашаа ... тепловоз ракетые яа-...ржэ абаашаба. Тэ-... машинистын нюур

...етеран,— гэжэд намда ...втнуудай дуратай мэ-...рүүлан ойлгуулжа бай-...

...эн гараха газарта ... байба. Тэрэниие эн-...лгаха хэрэгтэй. Эли ...нууд, элидхэлнүүд:

...удыень абагты!—Дүр-...—Табадахи бэлэн!—... онгосо ниидүүл-... байһанаа постнуудһаа

... тон гомо стрелкэ ... үргэтдэжэ эхилбэ. ... болоод «стоп!» гэ-

һэн захиралта дуулдажа, ракетые байлгаха түхеэрэлгэнүүд жэрын бо-добо.

Хабсаргагшадай тусхай команда бүһэнүүдээрээ ханхинуулан, онгосые ниидхүүлхэ хангалтын гэшхүүр дээ-рэ лифтээр гараба. Холын харты зам-да гараханаань урда тээ Газарай хү-сэ оруулхын тула кабель-мачта ра-кетэдэ холбогдобо.

Замбуулинай дайдаар тамаратша-дай нэрэнүүд бидэндэ мүнөө мэдээжэ болонхой: онгосын командир подпол-ковник Георгий Степанович Шонин, борт-инженер Валерий . Николаевич Кубасов.

...Журналистнуудта түрүүшын та-нилсалга золтой байдаг. «Союз-6» гэжэ замбуулинай онгосын экипажай бүридэл баталжа байһан гүрэнэй ко-миссиин заседани дээрэ космонавт-нуудые эгээн түрүүн хараа һэмби. Георгий Шонин түрүүшээр сэдьхэлээ хүдэлһэн шэнгеэр үзэгдэбэ. Зүгөөр удангүй сэдьхэлээ дараад, даабариие дүүргэхээр бэлэн байһанаа түгэс зо-ригтойгоор мэдээсэбэ. Боро костюм-тай, ногоон галстугтай Валерий Ку-басов һуужа һууба. Урдаһаань хара-хада тэдэнэр ондо ондоо байбашье, га-заа талаһаа юугээрээшьеб адлирхуу байгаа бэлэй. Магад, анхарал ехэтэй, сэнхир хүхэ нюдэнүүдээрээ гү? Баяр ёһололой оршон байдал өөрынгөө нү-лөө үзүүлээ юм ааб даа. Нүгөөдэ-рынь пресс-конференци дээрэ Геор-гий хүхюугээр энеэбхилэн, өөр тухайгаа тон богонихоноор хөөрэжэ үгөө һэн. Фотоаппарадууд болон ки-нокамернууд доро олон юумэ хөөрэжэ шадахагүйш. Үшөө тиихэдэ, баатар-шалга гаргаха эрхэ юрэл үгтөөд байна.

Луганска областиин Ровеньки хо-тоһоо эхилээд, Балта хотын долоон жэлэй һургуулиһаа космодром хүрэ-тэр Шониной харгы зам татагданхай байгаа. Һүүлээрнь Ленинэй ордента далайн-сэрэгэй авиационно училищи, Балтиин ба Хойто флодуудай авиаци-да алба хэлгэнь үргэлжэлөө. Холын хойто зүгэй огторгой дайдада Георгий Юрий Гагаринай анда нүхэр болоо. Шонин намтарайнгаа энэ хубида то-дорхойгоор тогтожо хэлээ. Тухайлха-да, тэрэ замаа эгээн дурасхаалта зам гэжэ тоолоно.

Ажабайдалай шатанууд—хүнүүд ха юм. Харин Георгий Шониной ажа-байдалда дэлхэй дээрэхи түрүүшын космонавт онсо һуури эзэлдэг.

— Бидэ Юритэй ондо ондоо полк-нуудта алба хэдэг байгаабди. Юрий тухай нилээд ехээр хэлэгдэнхэй. Зү-гөөр замбуулинай ниидэлгэдэ гара-жа ерэһэнэйнгээ һүүлээр гайхалтай хүн байһанаа мэдэгдээ һэн. Иимэ простой хүбүүндэ ородой сэсэн мэргэн ухаан бодол шэнгэнхэй байгаа гэжэ би хэзээдэшье һанаагүйб. Гэхэтэй хамта, 27 наһатай байхадаа тиимэ ехэ алдар сууда хүртэхэдөө эрэлхэг зоригтой байха зэргэтэй бэлэй. Тэрэ алдар суунь ямаршье бэрхэшээлнүүд-һээ хүндэ байгаа.

Энээн тухай хүн бүхэнэй бодомжо-лон үзэхөөр лэ.

Валерий Кубасов—командирайнгаа сасуутан, мүн лэ 1935 ондо түрэ-һэн. Тэдэнэй намтар баһал адлирхуу.

—Газар дэлхэй дээрэ эгээн түрүү-шээр хэмэл одо табихада, би МАИ-гай студент байгааб,—гэжэ Валерий хэ-лэнэ. Һүүлээрнь предприятинууд дээрэ ажаллааб. Элдэб янзын мэргэ-жэлтэд замбуулин соо хэрэгтэй боло-бо. Би космонавтнуудай отрядта аб-тааб. Елисеевэй дублер боложо нии-дэхээр бэлдэһэн байгааб.

«Союз-6» онгосо энээнһээ урид замбуулинда гаргагдаһан онгосо-нуудһаа юугээрээ илгаатайб? — гэ-жэ Валериһээ асуубабди. Тэрэ иигэ-жэ харюусаа: ниидэлгын үедэ науч-но-техническэ орёо туршалганууд он-госо дээрэ хэгдэхэ байна. Энэ тур-шалга саашадаа замбуулинда нии-дэлгэдэ шэнэ юумэнүүдые олгохо, замбуулинай шэнэ техникэ нари-жуулха арга олгохо байна. Гараараа жолоодон, онгосын зүг шэгые одо мүшэнүүдээр тодорхойлхо, онгосонуу-даа ами амяарнь жолоодон залаха туршалгануудые хэхэбди. Технологи-ческа орёо оньһон түхеэрэлгын ашаар агааргүй таһагта, хөөрэн нии-дэхэ эрхэ байдалда металл гагнаха элдэб арганууды туршаха ушар мүн лэ шэнэ зүйлнүүдэй нэгэн болохо юм.

...Элдэб үнгын карандашаар тэм-дэглэгдэһэн хуудаһанууд дээрэ нии-дэхэ үедөө хэхэ хүдэлмэриин даа-бари тодорхойлогдонхой. Журнал соонь 400 шахуу хуудаһан тоологдо-но. Ниидэлгын дүүрэхэдэ, замбуули-най дайдада бэшэһэн номыень унша-хаяа эрдэмтэд, конструкторнууд, ин-женернүүд эгээн түрүүшээр абаха байна...

**В. СТЕПАНОВ,**
**ТАСС-ай тусхай корр.**

# КОНСТРУКТОР УГ УДАМТАН

**Хүбүүнэйнь ямараар хүмүүжэһэн тухай асуудалһаа үлүү бэрхэтэй** асуудал түрэлхидтэ байдаггүй ёһо-той даа. Иимэ хадань, «Бүлынгөө ажабайдал тухай өөрөө» хөөрэхэһөө космонавт Владислав Волковой эсэ-гын сэхээр зайсаһаниинь ойлгосотой болоно. Үхибүүдээ ургуулан хүмүү-жүүлжэ байхадаа, интервью үгэжэ болохо байһан тухайгаа һанаандаа оруулдаггүй. Волковой фамилиин то-моор барлагдаһан ТАСС-ай мэдээ-сэлтэй газетын хуудаһанай «һүүл-һээ» Владиславай намтарые иража эхилхэ хэрэгтэй болоно. Зүгөөр үлэг-шэ гушан дүрбэн хуудаһыень юунтэй сасуулжа болохоб? Владис-лав ноябрь һарада гушан дүрбэтэй болохо.

— Үнэндөөшье, Владигай нам-тарта онсо юумэн байхагүй,—гэжэд Николай Григорьевич сэхэ хэлээ.

Зарим ушарнууд тухай хэрбээ тэ-рэ дурдаа һаа, хүбүүгээ хүмүүжүүл-гын талаар бүлынгөө дүй дүршэлые дамжуулха гээгүй байһаниинь ойл-госотой даа. Советскэ Союзай үшөө нэ-гэ эрхэтэнэй замбуулинай дайда соо-гуур ниидэжэ ябахада, ТАСС-ай мэ-дээсэлэй һүүлээр дамжуулагдаһан богонихон намтар хүнүүдэй һанаа ханаажа шаданагүй ёһотой гэжэ Николай Григорьевич ойлгоно бшуу.

Тиин энэ шэнэ хуудаһанһаа эхи-лэн, ажабайдалай хуудаһануудые «МАИ-гай 1-дэхи курсын студентээр абахыетнай гуйнаб» гэһэн мэ-дүүлгэ Владислав Волковой 1953 оной августда бариһан үдэр хүрэтэр «ираад үзэе». Тетрадиин нэгэ хуу-даһан дээрэ багтаһан түрүүшын био-графи соо өөр тухайгаа бэшэхэ юумэ байгаагүй, гэбэшье авиационно ин-ститутда яахадаа орохошниб гэжэ тэрээндэ асуудал табигдаагүй байгаа ёһотой даа. «Шатарай кружок хү-тэлбэрилдэг, ханын газетын редакто-раар хүдэлдэг байгаа». Теэд МАИ-да орохые юундэ хүсөөбтэ гэһэн асуу-далые бэшэһэн намтар соонь яаха-даа бусад асуудалнуудые түрүүлһэн байгааб: «Эсэгэмни Москвагай авиа-ционно техникум дүүргээ, 1934 он-һоо хойшо авиационно, оборонно про-мышленностьда таһалгаряагүйгөөр хүдэлнэ. ОКБ-дэ конструкторнуудай бригадын начальник. 1952 ондо ажалһаа таһарангүйгөөр МАИ-е дүүргээ. Эхэмни 1930 онһоо 1943 он хүрэтэр авиационно промышлен-ностьда мүн лэ конструктораар хү-дэлөө».

Хэзээ ямар үдэртэ, ямар сагта хү-сэл бодол түрэдэг бэ? Эсэгэньшье, эхэньшье энээн тухай мэдэнэгүй, хү-бүүнэйнгээ гү, али басаганайнгаа өөһэдынгөө түрэлхидэй замаар яба-ха, тиигээд өөрынгөө зам табиха хүсэлтэй болодог үеые юрэл «ажаг-лан хаража» үрдидэггүй гээшэ.

Ватман, ресфедер, рейсшина гээ-шэ юун бэ гэжэ Владислав «эжы» ба «аба» гэжэ үгэ бэшэжэ һураагүй байхадаа мэдэдэг болоһон байгаа. Һургуулида черчениин талаар боло-һон түрүүшын хэшээл тэрээндэ гэр-тээ үни хада гараһан курснь бай-һаншье байжа болоо. Юумые хараал, эскиз хэхэ, предмедые хэмжэхэ ба зураха хэрэгтэ хүбүүнэйнгээ бага байхадань эсэгэнь һургадаг һэн. Хаб-тагайгаар онгосохониие хээд, дээ-рэнь мачта бодхоод, тэрээндэ саарһан далбага бүхэлхэдэ бэлэ-хэн даа гэжэ һанагдахаар байна бшуу. Бүхы хүбүүд иимэ онгосонуу-дые бага наһандаа заабол бүтээгээд үзэһэн байхал даа. Зүгөөр...

— Бүтээхэеэ һанаһан юумэеэ түрүүн зура. Һанаагаараа ухамай-лан бодожо үзэ,—гэжэд, эсэгэнь зүб-шэл үгэдэг һэн.

Тулюурхан чертёжой ёһоор һана-жа байһан юумэндэнь «аб адли» эхирэйнь бии болоходо, хүбүүн һа-наа орожо, констэукторска һанаа ороһон байжашье магад даа. Магад конструкторска бэшэ, харин капи-танска һанал түрэжэшье болоо,бүхы хүбүүдүүд далай соогуур тамарха тухай һанаандаа оруулдаг. Эсэгынь мэргэжэл тиимэ һонирхолтой бэ-шэ шэнгеэр харагдадаг байгаа. Заво-дой яаралтай даабаринуудые дүүр-гэжэ байхада, эсэгэнь бүхэли сүүд-хэнүүдэй туршада гэртээ ерэдэггүй, ерэхэдээ эсэшэнхэй байдаг һэн.

— Аба-а! Заводтотнай ошожо бо-лохо гү? Халта харахыншье тулада!—гэһэн гуйлтаяа, бүтэхэгүйень мэдэ-жэ байгаашье һаа, һанаандаал оруул-жа ябадаг байгаа бшуу.

— Владик, ошожо болохогүй...

Имагтал огторгой нээлтэтэй, хэдэн саг соошье гэтэжэ шагаажа байхада болохо байгаа.

Харин огторгой цех, баатарнуудай цех боложо үгэхэ байгаа. Энэ цех руу орохо зүбшөөл абахын тулада ургахал, ургахал хэрэгтэй байгаа бшуу. Нэгэтэ эсэгэнь ехэ хүндэ хандаһан шэнгеэр иигэжэ хэлээ:

— Бэлдэ, намтай суг команди-ровкодо гаралсахаш.

Холын урда зүгэй городто коман-дировочно олон хэрэгүүдые бүтээл-гын үедэ Владислав үдын хоол бэлдэ-хэ, «начфин» байха бишыхан үүргэ дүүргэдэг байгаа. Тиихэдэ эсэгэдээл адли байха һанал түрэһэн байгаа гү? Таагаад үзыт. Зүгөөр нэгэн юумэн эли гэхэдэ: арба найман наһа-тай байхадаа һургуули дүүргэлгын баярай болоһоной һүүлээрхи июлиин үглөөгүүр саашадаа юу хэхэ байһа-наа Владислав мэдээд байгаа. Хайшаа ябаха тухайгаа мартангүй, Влади-слав МАИ-да ерээд байһан юм. Тэрэ олон удаан жэл соо хэдэн алхамуу-дые хэһээр эндэ ерэһэнээ Вла-дислав өөрөөшье магад обёороногүй.

...Космонавтын эдир наһанда то-хёолдоһон ушарнууд газетын хууда-һанууд дээрэ һубиралдан харагдана. Николай Григорьевичой хэлэһэнэй ёһоор энэ хадаа «намтарай юрын схемэ» болоно.

— Харин конструкторай бүлэд инженер-конструктор урган гара даа. Зүгөөр конструкторнуудай үетэ нэй залгалдаһанда һаналаа хананги байһые нюдыень харахадаа таатаар

МАИ-гай студент Владислав Вол ковой хэрэг соо болбосоролой ат тестат хадагалагдажа байдаг. Зү гөөр болбосоролой шалгалта инсти тудта үргэлжэлөө. Энээниинь аттес-тадтай хамталагдаһан зачёдой дэбтэр-нүүд гэршэлжэ үгэнэ. Инженер-элект-ромеханигай мэргэжэл олгоһон тухай институдай дипломые заводһоо лаб-лаха ушартай болоһон байнабди.

— Институт дүүргэгшэ үшөө ин-женершье, конструкторшье бэшэ Удаан саг соо мэргэжэлтэ хүсэлдэн болбосордог,— гэжэд Николай Гри-горьевич ажаглалта хэнэ. Эндэ гол юумэн гэхэдэ—бэлигтэй байха, ажал-лаха хэрэгтэй. Хараалһан уг зорил-гоёо туйлахын тулада оролдосотой нэтэрүүгээр ажаллаха хэрэгтэй.

Теэдшье, өөрынгөө хүбүүн тухай олон юумэ хэлэхэһээ гайхаһан дээ-рэһээ космонавт Владислав Николае-вич Волковые шадабаритай бэрхэ гэ-жэ хэлэнгүйгөөр эсэгэнь аниргүй һуугаад үнгэрһэн байгаал ха.

Конструктор болохоор тэрэ хүмүү-жүүлэгдээ. Конструктор хадаа эрид хатуу дура хүсэлтэй, һаад бэрхэшээл-нүүдые дабан гараха шадабаритай байха зэгэтэй. Конструктор хадаа бодомжолон үзэдэг, тэрэ бодол-нуудаа дүүргэлгые ами наһанаймни үдхань гэжэ тоолодог. Эсэстэнь, зам-буулинай онгосын ниидэлгэ конст-рукторска һанал бодолой ниидэлгэ боложо үгэдэг. Космонавтын гермо-шлемые конструкторай үмдэхэдэ зам-буулинай дайда хүйтэн хооһон бай-хаяа болёод, халуун цех шэнги бо-лодог.

**В. ТЕЛЕГИН,**
**ТАСС-ай тусхай корр.**



Совет космонавтнууд Владислав Николаевич Волков (зүүн гарһаа), Анатолий Васильевич Филипченко, Виктор Васильевич Горбатко ниидэлгэдэ бэлдэхэ кабина соо.

Фото-телеграфаар абтаба.

## ЗОЛТОЙ ХУБИТАЙГААР НИИДЭГТЫ, МИНИИ ХҮБҮҮД

**КРАСНОДАР. (ТАСС).** «Союз-6» ба «Союз-7» гэжэ замбуулинай онгосо-нуудай ниидэһэн, тэрээн дээрэ куба-нец инженер-шэнжэлэгшэ Виктор Ва-сильевич Горбаткогой һуужа гаралса-һан тухай мэдээсэлые Краснодарай хизаарай ажалшад угаа ехэ баяртай-гаар угтаа.

Советскэ гэжэ станицада, кос-монавтын эхэ Матрена Александров-на Горбаткогой байдаг нютагта хү-нүүд сугларна, телеграмманууд ерэ-жэ эхилээ. Нютагаархиниинь баа-тарай эхые үнэн зүрхэнһөө амар-шална, олон удаан жэлдэ амар мэндэ ажаһуухыень, удангүй хүбүүнтэеэ уулзахыень тэрээндэ хүсэнэ.

— Минии хүбүүн бага байхаһаа хойшо авиаци тухай шэбшэжэ, һана-жа ябадаг һэн. Үшөө багахан бай-хадаа планернуудые болон самолё-дуудай модельнүүдые дархалан бү-тээдэг һэн. Авиаци тухай олон но-мые уншадаг байгаа. Арбадахи класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр ахынгаа за-маар ябажа, авиационно һургуули ба ниидэлгын училищи дүүргээ. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ та-лаар тэрэнэй шэнэ хүдэлмэри бүхы бүлымнай нэрэ хүндын хэрэг боло-но. Хүбүүндээ, замбуулинайнь аха дүүнэртэ золтой хубитайгаар ниидэ-хыень, түрэл газар дээрээ һайн бу-сажа ерэхыень хүсэнэб,—гэбэ...

...й газетэнүүд ...ээсэнэ:

**«...нэй туг»**

...аар ороноо шэнжэл-...шаг СССР-эй Нау-...миин гэшүүн-кор-... К. Белов орожо, ...ина. Музейдэ та-...юнадуудтай танил-...даа, музей харагша-...урдхалай дэбтэртэ ...иигэжэ бэшэбэ: ... музейдэ табигдаһан ... зүйлнүүд хадаа ...ин орон нютагай ..., соёл культурые ...ужа үгэнэ. Му-...лагшадэй коллек-...лта хүсэнэб. СССР-... академиин гэ-...дент Д. К. Белов».

**«...нэй зам»**

...оз энэ жэлдэ 30 ...у тариһан юм. Тэ-...мал һайн ургаса ...ийһөө, дунда зэр-...эр үндэһэн ху-...ику хуряалга дээ-...ватор хүдэлнэ. ... Афанасий Аброси-...й «УБД-3» түхэлэй ...утай эшыень саб-... «Коммунизм» кол-... агроном С. Унич бэ-




### ТАТАР ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ОРШУУЛАГДАБА

*КАЗАНЬ. В. И. Ленинэй зо-хёолнуудай суглуулбариие татар хэлэн дээрэ хэблэн гаргаха хү-дэлмэри республиканска чомой хэблэлэй газарта түгэсхэгдэхээ байнхай. Захил хэгшэд 39-дэхи, 40-дэхи ба 41-дэхи томуудые жэ-лэй эсэс хүрэтэр абаха байна.*

*1905—1907 онуудай револю-циин үедэ Ильичэй бэшэһэн зо-хёолнууд татар хэлэн дээрэ анха түрүүнэ оршуулагдаба. Зүгөөр вождиин зохёолнууд Татарай АССР-эй байгуулагдаһанай һүү-лээр, энэ хэрэгые Татарай мэдээжэ уран зохёолшо, эрдэмтэ ба публи-цист Галимджан Ибрагимовай толгойлжо байха үедэ, илангаяа түргэнөөр хэблэн гаргагдадаг бо-лоһон байна. Ибрагим Владимир Ильичые бэеэрээ мэдэхэ байһан юм. Тэдэ жэлнүүдтэл Ленинэй ехэ ехэ зохёолнууд татар хэлэн дээрэ оршуулагдаһан байгаа. Тэдэ зо-хёолнууд тусгаар ном болгогдо-жо, мүн тематическа суглуулбари-нуудта оруулагдажа хэблэгдэдэг байгаа.*

*Татар хэлэн дээрэ оршуулагда-жа гаргагдаһан В. И. Ленинэй зо-хёолнуудай тираж гурба миллион хэһэг болоно.*

**А. ДЬЯЧЕНКО.**

### ОЙ ТАЙГА СОО БОДХООГДОҺОН ТЕЛЕМАЧТА

*ЯКУТСК. Ой тайга соохи холын Боргонцы тосхондо—Усть-Алданска районой центртэ Яхад орондохи эгээн үндэр телемачта бодхог-доо. Тэрэнэй үндэрынь 103 метр болоно. Энэ хадаа республикын ниислэлдэхи телецентрэй вышкэ-һээ хоёр дахин үндэр.*

*Энэ орёо нарин инженернэ тү-хеэрэлгые «Дальстальконструк-циин» Ангарска управлениин хаб-саргагшадай бригада богонихон саг соо бодхоогоо. Аппарадуудай бай-ха байшангые тосхонойхид өөһэ-дөө баряа. Түхеэрэлгэнүүдынь тод-хогдожо дүүргэгдээ. Удахагүй рай-онно центрэй болон дүтэ шада-райнь хэдэн тосхоной хүн зоной байрануудта хүхэ экранууд носохо байна. Малшад, ан үсхэбэрилэг-шэд, ангуушад мүнөө Яхадай теле-студиин дамжуулгануудые, тэрэ-шэлэн «Орбитаар» дамжуулагда-һан центральна телевидениин программые хаража шадаха боло-бо. Шэнэ ретрансляторые Яхадай хэлхеэ холбооной техникум һаяхан дүүргэһэн тосхоной залуу хүбүүн Алексей Баягантаев хүтэлбэрилнэ.*

*Яхадай телесеть жэл ерэхэ ту-дам олон боложол байдаг. Боро-гонцыдохи ретранслятор тоогой та-лаар энэ хойто зүгэй хизаарай гурбадахинь болоно. Мүнөө рес-публика дотор телевизор хараг-шад хамта дээрэ 170 мянга ша-хуу хүн болоо.*

**Д. БУБЯКИН.**

### ГРОЗНЫЙ ГОРОДОЙ «ВИЗИТНЭ КАРТОЧКА»

*ГРОЗНЫЙ. Чечено-Ингушетиин ниислэл ерэхэ жэлэй январьда зуун жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэ юм. Тэрэ «визитнэ карточкаяа» эр-тээнһээ бэлдээ. Конкурсын дүнгөөр Чечено-Ингушетиин АССР-эй куль-турын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Н. Крымский, уран зурааша Г. Шаталов, искусство шэнжэлэг-шэ В. Николайчик гэгшэдэй бүтээ-һэн гербын проект эрхим һайн гэ-жэ мэдэрэгдээ.*

*Герб щит шэнгеэр гурбан хуби-һаа бүридүүлэн бүтээгдэнхэй. Нэ-гэ хубидань хадын оройнууд ба национальна уран угалзанууд, нү-гөөдэнь—орденско лентэ үшөө 1924 ондо Улаан тугай орденоор шагнагдаһан Грозный пролетриа-дай революционно ба ажалай зан-шалнуудай һүлдэ тэмдэг зураатай. Гурбадахи эгээн ехэ хубинь Рос-син Федерациин тугай наада та-лада һиилэгдэһэн геральдическа тэмдэг болоно. Грозныи экономи-кын гол һалбари—нефтиин ба нефтехимическэ промышленность, машина бүтээлгэ значок дээрэнь харуулагдаһан байна.*

**Г. НАСОНОВ.**

### ҺАЙН ҺАЙХАН ХЭРЭГТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН 150 ЖЭЛ

*КИЛЕМАРЫ. (Мариин АССР). Уг залгамжалһан педагог, Мариин АССР-эй һургуулиин габьяата багша Валентин Михайлович Штельтер олон республикануудта мэдээжэ болонхой. Районой центр Килемарын дунда һургуулида тэ-рэ хори гаран жэлдэ хүдэлнэ. Мүн эндэ тэрэнэй бага басаган Марина француз хэлэ заадаг, ехэ басаган Лия совхоз-техникумдэ багшалдаг. Валентин Михайловичай дүү ба хүрьгэн Килемарыда арбан табан жэлдэ математика заадаг байгаа. Тэрэнэй түрэлхид Михаил Семе-нович ба Нина Ивановна энэ һур-гуулида тус бүридөө гушан табан жэл зорюулаа.*

*Штельтеровүүдэй багшын динас-тиин бии болохо үедэ тосхондо модон гэртэй эхин һургуули бии байгаа. Мүнөө Килемарска район-до һургуулинууд олон, интелли-генциин ехэ отряд бии болонхой. Энээндэ Штельтеровүүдэй багша-нарай гурбан үеын габьяа бага бэшэ байна. Энэ ехэ бүлэ гэгээрэ-лэй һайн һайхан хэрэгтэ хамта дээрээ зуун табин жэл зорюулаа.*

**В. АЛЕКСЕЕВ.**

### ОЙН ҮЛЬГЭР ДОМОГУУДҺАА

*ИЖЕВСК. Конструктор-уран зураашa И. С. Бехтеревэй ой соохи элдэб эсын зүйлнүүдые бү-хэли мэшээгээр суглуулаад, эндэ асарһан сагһаа хойшо Ижевскэ мебельнэ комбинадта шэнэ учас-ток бии болоһон юм. Таанадта волуфабрикадуудые асаржа үгэ-бэб. Дуратай юумэеэ шэлэжэ абаад, юу бүтээхэ тухайгаа һана-жа үзэгты!—гээд Бехтерев нүхэд-төө хандаа.*

*Элдэбын гохи мохи үндэһэнүүд, хатаһан модоной гэшүүһэнүүд дар-ханай хаһуур бариһан гарта оро-жо, ород ба удмур арадуудай үльгэр домогуудай персонажууд бологогдожо захалаа. Эндэ угаа хүхюутэй ехэ аматай Лопшо Пе-дунь, һаглагар үһэтэй шолмос Ню-лэсмурт, шүдхэрэй түрэлхи Кере-мет бии болоо. Уран зураашад түгэлдэр хүсэтэ баабгай түрүүтэй ан гүрөөлэй аймагые байгуулаа.*

*Материалнуудынь өөһэдөө ямар юумэ бүтээхыень һиилүүршэдтэ һануулжа үгэнэ.*

**Л. ДАНИЛОВ.**

### ХҮХЭ ҮНЭГЭНЭЙ ХОЕРДОХИ НЮТАГ

*КЫЗЫЛ. Холын Хойто зүгэй хүхэ үнэгэнүүд Тувада хоёрдохи нютагаа олоо. Түвын республи-канска потребсоюзай ангай фер-мэдэ тэдэнэр ехэ аятайгаар бай-даг. Хүхэ үнэгэд Сибириин урда талын хубида байжа шадахагүй гэжэ олон хүн һая болотор тооло-дог байгаа. Зүгөөр ан үсхэбэри-лэгшэд иимэ һанамжые хэрэгсээн-гүйгөөр, хэдэхэн жэлэй урда тээ Арктикын ангуудые Саянай үбэр уруу асаржа, Кызылэй хуурай ба халуун уларилые тэсэдэг үүлтэрэй хүхэ үнэгэдые бии болгоо. Ени-сейн эрье дээрэ, городто дүтэхэнэ мүнөө хэдэн мянган үнэгэтэй ан үсхэбэрилдэг томо ажахы байгуу-лагданхай.*

*Хүхэ үнэгэд эндэ һайнаар үдэнэ. Энэ жэлдэ үнэгэдынь 6—10 гүлгэ, нэгэ үнэгэнинь 20 гүлгэ гаргаа. Эдэнь бүрин бүтэнөөр томо боло-жо байнхай.*

*Фермын хүдэлмэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд ангайнгаа тоо олон болгохоһоо гадна, эгээн эрхим шанартай арһа абахын түлөө тэмсэнэ. Холын хойто зүгһөө аса-рагдаһан ба Норвежскэ түхэлэй үнэгэдэй шуһыень энэ жэлдэ хо-лиһон байна. Тиигэжэ эрхим һайн шанартай арһатай шэнэ үүлтэр болгогдоо.*

**М. ХУНКАЕВ.**

### ЧУВАШ УРАШУУЛАЙ УГАЛЗА

*АЛЬГЕШЕВО. (Чувашай АССР). Уран гоё угалзануудые оёдог уран һайханай фабрика бү-тээһэн зүйлнүүдээ уласхоорондын зуу гаран выставкэдэ табиһан байна. «ЭКСПО-70» гэжэ Япондо болохоёо байһан выставкэдэ Чу-вашай национальна уран һайханай олзоборилгын табиха юумэнүүд мүнөө бэлдэгдээ. Энэ хадаа уран угалзануудаар гоёогдоһон ехэ хү-шэгэ, хоёр скатерть, гэрэй шала дээрэ дэбдидэг зурагар ковернууд болон байра соо хэрэглэгдэдэг бу-сад зүйлнүүд болоно. Эдэниие Чу-вашай АССР-эй габьяата уран зурааша Екатерина Иосифовна Ефремовагай зурагуудаар эрхим һайн залуу шадабритан оёо.*

*Чувашай урашуул яахадаа иимэ юумэнүүдые Япондохи выставкэдэ эльгээхэнь бэ гэхэдэ, фабрика гэр доторой гоёлтонуудые бүтээхэ тус-хай мэргэжэлдэ һаяар орохоёо байнхай. Чувашай национальна уран угалзануудаар гоёогдоһон өөрынгөө продукциие предприяти мүнөө жэлдэ олоор худалдаха байна. Тэрэнь хахад миллион үлүүтэй түхэригэй болохо.*

**А. СТУДЕНЕЦКИЙ.**

### ХАДЫН ОЙНУУДАЙ БАЯЛИГ

*ОРДЖОНИКИДЗЕ. Хойто Осе-тиин ой тайга намарай түхэл шэн-жэтэй болоо. Кавказай эгээн үн-дэр шэлын саһата байсануудай хаягаар каштан ба бук, яблонь, груша модонууд, кизилэй ба ша-сарганын һөөгүүд улайран харагдана. Ой тайгын баялигые олоор суглуулха үе республикын лесхо-зуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ ерээд байна.*

*Пригороднэ, Кировскэ ба Орд-жоникидзевскэ лесхозууд түрүү-шын гурбан зуун тонно хээрын үрэ жэмэс буйлуулхын тулада ябуулнхай. Кизилэй үрэ, шасар-гана, грецкэ һамар мүнөө суглуу-лагдажа байнхай.*

*Арбан жэлэй урда тээ Осетиин ой тайга соогуур грецкэ һамарай модон оройдоошье байгаагүй аад, харин мүнөө иимэ модонууд ха-дын ташалангай найман мянган гектар плантаци дээрэ ургана 500 гектар дээрэхи модонуудынь үрэ үгэдэг болоо. Ой модоной ажахынуудтай хамта республикын колхоз, совхозууд грецкэ һамар таридаг болоо.*

**Т. ЕФИМЦОВ**
*(ТАСС).*

# 100 БУХЫ ДЭЛХЭЙ БЭЛДЭНЭ

ВАРШАВА. (ТАСС). Поляк-совет хани барисаанай бүлгэмдэ ПНР-эй олон предприяти хамтын гэшүүд боложо ороно. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн урда тиимэ хамтын гэшүүдэй тоо һураггүй олон боложо, мүнөө үень 16 мянгаһаа дээшэ болонхой.

Ехэ ойн һайндэртэ зорюулһан программануудые бүлгэмэй эхин эмхинүүд бэелүүлжэ эхилбэ. Революционно хүдэлөөнэй ветерануудтай, эрдэм ба соёлой ажал ябуулагшадтай уулзалганууд, дэлхэйн пролетариадай вождьдо зорюулһан выставкэнүүд ба фильмүүдые харалга эмхидхэгдэнэ.

* * *

КАТМАНДУ. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэхэ программатай зохилдуулан, Катманду хотын ехэ һургуулинуудай нэгэн — «Сайенс колледж» гэжэ техническэ колледж «Ленинэй недели» эхилбэ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэр үнгэргэхэ комитет Непалай урда зүгэй Тансан хотодо тогтоогдоо. Энэнь 26 хүнһөө: олониитын түлөөлэгшэдһөө, непал-совет хани барисаанай библиотекын эдэбхитэдһээ бүридэнэ. Тус комитет В. И. Ленин тухай лекци, хөөрэлдөөнүүдые, кино харалга, Совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигшын ажабайдал ба ажал ябуулга тухай номуудай ба фотовыставкэнүүдые эмхидхэхэ юм.

* * *

БАГДАД. (ТАСС). Ирагай олониитэ В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал ябуулгые ехэтэ һонирходог. Түрэһөөр 100 жэлэйнь ойн дүтэлжэ байһантай дашарамдуулан, «Багдад обсервер» газетэ Ленинэй эгэшэ А. И. Ульянова-Елизаровагай дурдалга статья толилбо. Кремльдэхи хүдэлмэрилдэг таһалга соогоо В. И. Ленинэй һууһан фотографи статьядань хабсаргагданхай. Недели бүри гарадаг «Саут Аль-Фаллах» газетэ кооператив эмхидхэхэ тухай Ленинэй заабаринуудые «Ленинэй кооперативна түсэб бэелүүлэгдэнэ» гэһэн статья дотороо тодорхойгоор найруулна.

* * *

ТОКИО. (АПН-эй тусхай корр). Японой социалис партиин штаб-байрада пресс-конференци болобо. Тэндэ үгэ хэлэһэн партиин мэдээжэ ажал ябуулагшад — Т. Такадзава, М. Ванатабе ба бусад В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн орон соонь ямараар тэмдэглэгдэхэеэ байһан тухай суглараашадта хөөрэжэ үгөө.

Мүнөө үеын общественэ политикын ба сурталай асуудалнуудаар Японой социалис парти 3 суглаа үнгэргэхэ. «Мүнөөнэй дэлхэйн экономико» ба «Империализм — капитализмын дээдэ шата», «Мүнөө үеын социалис хүдэлөөнүүд», «Гүрэн ба революци», «Мүнөөнэй суртал бодол», «Материализм ба эмпириокритицизм» гэһэн темэнүүд тэдэ суглаанууд дээрэ зүбшэгдэхэ юм. Япон ба совет эрдэмтэд суглаануудай хүдэлмэридэ хабаадаха.

# НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

## МУХАР-ШЭБЭР

Аймагай арадай театр Ю. Нагибин Ц. Солодарь хоёрой «Суджанай мадоннонууд» гэһэн зүжэг табихаар бэлдэжэ эхилбэ. Энэ пьесын удхаар «Һамгадай хан түрэ» гэһэн кинофильм табигдаһан юм.

Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ дайсадаар эзэлэгдэһэн газар дээрэ фашистнуудтай нютагай эхэнэрнүүдэй эсэргүү шангаар тэмсэһэн тухай энэ зүжэг дотор харуулагдана. Арадай театрай коллектив бэлдэжэ байһан зүжэгөө ноябрь һараһаа эхилжэ аймагайнгаа соёлой байшангай сценэ дээрэ табиха байна. Тиигээд мүн колхоз, совхозуудай клубуудта ошожо, тэрэ зүжэгөө харуулха юм.

Үнгэрһэн энэ үе соо тус театрай артистнар «Шүдхэртэй сүндүүг», «Соёлмаа, Баташулуун», «Дүлэн» гэхэ мэтэ зүжэгүүдые аймагайнгаа ажалшадта харуулжа, магтаал һайшаалда хүртэһэн байна.

Мүнөө дээрэ дурсагдагша театрай артистнар агууехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмтеатрай режиссёр Буянто Аюшинай хүтэлбэри доро тэрэнэй найруулан бэшэһэн «Сэрэмпэл» гэжэ инсценировко бэлдэжэ байнхай. Энээндэнь колхозой мэргэжэлтэд, багшанар болон залуушуул олоороо эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бэлиг шадабаряа улам хурсадхан нарижуулна.

— Театраймнай артистнар мүнөө туха сүлөөгүй бэлдэжэ байна. Түрүүшымнай харалга энэ һарын 25-най үдэшэ болохо юм. Тэрэнэй һүүлээр элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудаа мүлижэ заһаад, аймагайнгаа колхоз, совхозуудаар айлшалан, зүжэгөө харуулхаар түсэблэнхэйбди. Гадна арадай театрнуудай зональна харалгада энэ зүжэгөө табихаар хараалнабди,— гээд, Барханай арадай театрай режиссер Туяна Бадагаева мэдүүлнэ.

**Б. БУДАЕВ.**

## БАРГАЖАН

Арба гаран жэлэй саада тээ Радна Ёшоновой хүтэлбэрилдэг Барханай хүдөөгэй клубай дэргэдэхи уран һайханай бүлгэмэйхид Цырен Шагжинай «Будамшуу» гэһэн томохон зүжэг табижа, нилээд ехэ амжалта түйлаһан, холуур суурхаһан бэлэй. Тиигэжэ уданшьегүй эндэ аймаг дотороо анха түрүүшын арадай театр мүндэлһэн намтартай.

**А. РУМЯНЦЕВ.**

## БАУНТ

Жэл бүри намарай түрүүшын хүйтэнэй эхилэмсээр аймагаймнай ажахынуудай олон тоото ангуушад хэдэн хоногоор ойдо гаража, зөөлэн «алта» олзобориидог. Үнгэрһэн жэлэй агнууриин хаһа соо дүй дүршэлөөр баян залуу ангуушад Д. Иванов, В. Догончин, П. Щербаков, А. Серебряков гэгшэд хэдэ мянган түхэригэй булганай, хэрмэнэй, шэлүүһэнэй болон бусад ангай үнэтэ арһа гүрэндөө тушаажа, горитойхон олзо оруулһан юм.

Һаяхан ВЛКСМ-эй райком госпромхозуудай, коопзверопромхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта ангуушадай участогуудта комсомол-залуушуулай т у с х а й звенонуудые хаа хаанагүй эмхидхэхэ тухай хэлсэбэ. Залуу ангуушадайнь звенонууд 2-3 хүнһөө бүридэхэ юм. Звенонуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, дүнгүүдыень таһалгаряагүй согсолон дамжуулжа байхаар түсэблэгдэнхэй. Үшөө тиихэдэ түсэбэйнь дүүргэлтэ, мүн ангуушадые хэрэгтэй зүйлнүүдээрнь хангалга саг дарыдаа хинан шалгагдажа байха юм.

Мүнөө олонхи ажахынуудта хэлсээнүүд баталагдажа, ангуушадай звенонууд эмхидхэгдэжэ байнхай.

**Вл. ЧУНАВЛЕВ.**

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

## ЯРУУНА

Наһатын дунда һургуулиин һурагшад «Юбилейный» совхозой хонишод, малшадта хододоо хамһалсадаг заншалтай. Һаяхан энэ һургуулиин 60 ... шад хоёрдохи от... халта гэжэ газарта... рэй турша соо зелё... ба. Тиигэжэ эдэнэр... талмайһаа 3000 ... тэжээл һурилжэ ... һурагшад Дамба Ра... димир Минеев, Рин... Люба Шишмарева ... эрхим һайнаар ажа... нүхэдэйнгөө дунда... гарһан байна.

**М. ДЫМ...**

## УЛААН-Ү...

Ниислэл хотымнай ... рэлэй училищиин һ... бүри улам олошорн... тус училищида рес... хото, хүдөөһөө ерэһ... бүүд, басагад һура... Эдэнэрнай хүдөөгэй ... кын, клубай, соёло... дай уран һайханай ... тэлбэрилхэ мэргэж... байна.

Байгша ондо эн... үшөө нэгэ шэнэ — ... ническэ отделени ... Тус отделени дүүр... ческэ мэргэжэлтэй ... болохо байна.

Мүнөө училищи... Хориин аймагай ... зуудаар таран ошож... ряа хуряалгадань хам...

НЮТАГ НЮТА... ҺОН...

# Спорт Спорт Спорт Спорт

## БЭРХЭШҮҮЛ ТОДОРБО

Шатараар СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө эрэшүүлэй 37-дохи мүрысөөнэй түгэсхэлэй дүн толилогдобо.

Тигран Петросян (Москва) Лев Полугаевский (Москвагай область) хоёр абажа боломоор 22 очкоһоо тус тустаа адлихан 14 очкотой боложо, түрүү һуури эзэлһэн байна.

Ефим Геллер (Москвагай область), Василий Смыслов (Москва), Марк Тайманов (Ленинград) — тус бүри 13,5 очкотой.

Леонид Штейн (Киев) 13 очкотой.

Юрий Балашов (Москва), Игорь Платонов (Киев), Ратмир Холмов (Москва) гэгшэд баран. даа адлихан 12,5 очко абаһан байна.

Айвар Гипслис (Рига) Владимир Савон (Харьков) хоёр тус тустаа 12 очкотой.

Орест Аверкин (Свердловск) — 11,5 очкотой болоо.

Самуил Жуховицкий (Ростов-на-Дону) — 11-тэй.

Михаил Таль (Рига), Владимир Либерзон (Москва) гэгшэд тус бүри 10,5 очкотой.

Евгений Васюков (Москва) — 9,5-тай.

Эдуард Гуфельд (Тбилиси), Александр Зайцев (Владивосток), Игорь Зайцев (Москва), Анатолий Лутиков (Тирасполь) гэгшэд бултадаа адлихан — 9 очкотойнууд.

Владимир Тукманов (Одесса) — 7,5-тай.

Семен Фурман (Ленинград) — 7 очкотой.

Виктор Купрейчик (Минск) — 6,5 очкотой болоһон байна.

## НЭМЭЛТЭ НААДАН ШИИДХЭХЭ

СССР-эй эрэгтэй шатаршадай 37-дохи чемпионат түгэсэбэшье, алтан медалиин эзэн үшөө тодороодүй. Энэ ехын нааданда Петросян Полугаевский хоёр адлихан дүнтэйгөөр— тус бүри 14 очкотой, түрүү һууринуудые хубааһан байна. Тиимэһээ эдэ хоёр хоорондоо дахяад зургаан удаа наадажа, эрхим нэрэеэ тодоруулха болоно. Энэ нэмэлтэ нааданай хэзээ, хаана болохыень СССР-эй шатарай федераци тогтоохо байна.

(ТАСС).

# ХИЛЫН Саанаһаа РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

## ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДЫЕ ШЭНЖЭЛЭН МЭДЭХЭ ЗАМДАХИ ШУХАЛА АЛХАМ

### ЗАМБУУЛИНАЙ СОВЕТ ОНГОСОНУУДАЙ НИИДЭЛГЭ ТУХАЙ ХАРИИН ХЭБЛЭЛ ИИГЭЖЭ БЭШЭНЭ

ПРАГА. Замбуулинай «Союз-7» онгосын ниидэн гараһан космодромһоо репортаж Прагын телевидениин дамжуулганууд дотор гол һуури эзэлһэн байна. Замбуулинай дайда соо Совет ороной хэжэ байһан шэнэ туршалга научно-техническэ угаа ехэ удха шанартай гээд Прагын телевидениин шэнжэлэгшэд онсолон тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. «Замбуулинай дайда соо нэгэн доро долоон хүн анха түрүүнээ ниидэжэ байна» гээд «Фигаро» газетэ бэшэнэ. «Союз» гэжэ онгосонууд замбуулинай дайда соо өөһэдынгөө хүдэлмэриин һуури сүүдхын турша соо эзэлбэ» гээд «Юманите» газетэ заана. Пьер Латилиин «Фигародо» толилһон шэнжэлгэнүүд замбуулинай дайда соо тагналга хэхэ асуудалда зорюулагдаһан байна. Газарые тойрон дабшадаг станцинуудые байгуулхын тулада замбуулинай дайда соо гагнуури хэхэ арга тодорхойлхо ба хэрэглэхэ шухала гээд автор онсолон тэмдэглэнэ. Иимэ гагнуури хэхэ шэнэ онол арганууд Советскэ Союзда зохёогдонхой. Эдэ арганууд агааргүй хооһон дайдада ба дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалда туршажа үзэгдэхэ ёһотой гэжэ совет туршалгануудай программа лаблажа үгэнэ гээд автор заана.

НЬЮ-ЙОРК. «Газарые тойрон дабшаха саг үргэлжын станци байгуулха» зорилтоор «Союз» гэжэ онгосонууд табигдаа гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ һанамжалан бэшэнэ. «Замбуулин уруу долоон хүниие нэгэн доро эльгээжэ, ородууд рекорд туйлаба» гээд газетэ онсолон тэмдэглэһэн байна. Газарые тойрон дабшаха замбуулинай станцинуудые Советскэ Союз байгуулжа шадаха гээд американ космонавтнууд Армстронг ба Олдрин тэгшэдэй мэдүүлһые «Нью-Йорк дейли ньюс» газетэ дурдана.

ТОКИО. Совет космонавтнуудай мүнөөнэй ниидэлгэ замбуулин соогуур удаан саг соо аяншалгада бэлдэхэ замдахи үшөө нэгэ шатань болоно гээд «Иомиури» газетэ тайлбари соогоо заана.

БЕРЛИН. Замбуулинай «Союз-8» гэжэ совет шэнэ онгосые замбуулинай дайда руу табиһан тухай мэдээсэлые ТАСС-ай дамжуулан сасуу, энэ мэдээсэлые АДН агентство яаралтайгаар тараахадаа, замбуулинай дайда соо үзэгдөөгүй ехэ туршалга Совет ороной хэжэ эхилһые тэмдэглэһэн байна. Замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын түүхэдэ долоон космонавттай замбуулинай гурбан онгосые Советскэ Союзай нэгэн доро анха түрүүн ниидхүүлһэндэ АДН агентствын мэдээсэл соо хамагай түрүүндэ анхарал хандуулагдаһан байна. Космонавтнууд Владимир Шаталов, Алексей Елисеев замбуулинай дайда соогуур хоёрдохёо ниидэбэ, тэдэнэй бэе ямаршьегүй һайнууд гээд АДН-эй мэдээсэл соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

РИМ. Италиин радио ээлжээтэ дамжуулгаяа гэнтэ таһалдуулаад, диктор иигэжэ мэдээсэв. Мэнэ һаяхан абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлэй ёһоор, Советскэ Союзда «Союз» гэжэ түхэлэй гурбадахи замбуулинай онгосо табигдаа. Бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон космонавтнууд Шаталов ба Елисеев тэрээн дээрэ һуужа гараа.

«Союз-8» онгосын табигдаһан тухай газетэнүүд, радио болон телевидениин редакцинуудта Италиин АНСА гэжэ информационно агентство тэрэ доронь мэдээсээ. Советскэ «гурбан» онгосо замбуулинай дайда соо һүүлэй үеын эгээн лэ ехэ ба шухала туршалга хэнэ гээд агентство мэдүүлээ.

АЛЖИР. Замбуулинай «Союз-8» онгосын Советскэ Союзһаа табигдаһан тухай Москваһаа абтаһан мэдээсэлые Альжери Пресс сервис гэжэ агентство «яаралтай» гэһэн тэмдэгтэйгээр дамжуулһан байна.

БЕЛГРАД. Долоон космонавттай замбуулинай гурбан онгосо дэлхэй дээрэ анха түрүүлжэ бүлэгөөрөө ниидэжэ байна. Энэ һонининие ТАНЮГ агентство юрынгөө дамжуулгануудые таһалдуулаад, газетэнүүдэй, радио болон телевидениин редакцинуудта тэрэ доронь дуулгаа.

Владимир Шаталов, Алексей Елисеев дахяад замбуулин соогуур ниидэнэ. Замбуулинай «Союз-8» онгосые тэдэнэр жолоодоно гээд мэдээсэл соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Совет космонавтнуудай ниидэлгые «замбуулинай совет онгосонуудай эскадрын» ниидэлгэ гэжэ агентство нэрлэһэн байна.

(ТАСС).

## Чикагада полицейскэ мүрдэлгэ, хэһээлтэ хэгдэнэ

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корр. А. Порошин иигэжэ дамжуулна:

Вьетнамдахи дайн байлдаанда эсэргүүсэн тэмсэдэг залуушуулай буруушаалгын демонстрацинуудые дарахын тулада национальна гвардиин сэрэгүүд Чикагада оруулагдаа.

Дайн сэрэгтэ эсэргүү демонстрацида хабаадагшадай Хеймаркет гэжэ талмай дээрэ октябриин 11-нэй үдэшэ суглархада иимэ үйлэ хэрэгүүд эхилһэн байна. Городой түбэй үйлсэнүүдэй нэгэн соогуур ябажа гарахын тулада залуу хүнүүдэй жэрылдэн жатсаад байхада, полици демонстрантнуудые арестовалжа ороо. «Студентнүүд—демократическа общественэ түлөө» гэжэ залуушуулай организациин Колумбийска университедтэхи отделениин хүтэлбэрилэгшэ Марк Руд түрүүшүүлэй нэгэн боложо арестовалагдаа.

Хеймаркет талмай дээрэ хэгдэһэн арестнүүд город соохи оршон байдалай шахардуу шанга болоһоной шалтагаан боложо үгөө: элдэб районуудта демонстрантнуудай болон полициин хоорондо шуһа адхаралтата тулалдаанууд нэгэн доро эхилээ. Илангаяа городой түбтэ Мадисон авеню ба Кларк стрит үйлсэнүүдэй буланда залуу хүнүүдые полициинхид илангаяа зэрлиг муухайгаар хэһээһэн байна. «Гурим сахигшад» жагсаалда хабаадагшадые шиидамуудаар сохёо, нэншээ. Багжагар бэетэй полициинхидэй залуу хүнүүдые барижа газар дээрэ унагааһанайнгаа ба гарыень ара нюрга руунь нугалжа гэнжэлэн шүдэрлэжэ байһаниинь, удаань шуһаяа адхаруулһан демонстрантые полициин машина руу хаяжа байһаниинь Нью-Йоркын телевиденеэр харуулагдаһан байна.

Имагтал октябриин 11-дэ Чикагада 100 гаран хүн арестовалагдаа. Хүндөөр шархатаһан хэдэн демонстрант больницануудта оруулагдаа.

Мүнөө город соогуур национальна гвардиин сэрэгэй машинанууд харуул харана.

## Камбоджын бэеэ даанхай байдалда түбэг тохёолдуулна

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Камбоджын бэеэ даанхай байдалда американо-сайгон сэрэгүүд халдан ороһон зангаараа. Хилэ шадарай Прейвент провинцидахи оршон байдал һүүлэй үедэ бүри шахардуу шанга болоо гээд Кхмер пресс агентство мэдээсэнэ. Октябриин эхинһээ хойшо тэндэ хэдэн горитойхон тулалдаан болоо. Тэдэнэй үедэ американ самолёдууд ба вертолёдууд «Урда Вьетнамай партизануудые намнаабди» гэһэн хэбэртэй шалтаг баряад, Камбоджын агаарай хилэнүүдые дабаа. Жэшээлхэдэ, Камбоджын Кохоркар гэжэ сэрэгэй постые американ вертолёдууд ракетэнүүдээр буудаа. Тэрэнэй һүүлээр энэ пост уруу Меконг мүрэнөөр, аса һалаануудаарнь ябадаг американо-сайгоной суднанууд буудаа. Эдэ зэрлиг ябуулгануудһаа уламжалан, Камбоджын хамгаалалтын хүсэнүүд харюусан буудахадаа, хоёр вертолёдые унагаагаа.

## „Эмхидэн жагсаха уласхоорондын үдэр“

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). «Вьетнамдахи дайн байлдаанда эсэргүүсэн, эмхидэн жагсаха уласхоорондын үдэр» гэжэ энэ оной ноябриин 15-да соносхогдоо. Вьетнам тушаа Стокгольмско конференциин уласхоорондын координационно комитедэй эндэ боложо байһан заседани дээрэ тус шиидхэбэри баталан абтаа. Бүхы түбиин элдэб оронуудай 40 шахуу түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо Урда ба Хойто Вьетнамай түлөөлэгшэд, комитедэй заседанида хабаадалсаа.

Координационно комитет өөрынгөө заседани дээрэ хандалга баталан абаа. «Американ сэрэгүүдые, тэрэнэй союзнигуудай сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа дары түргэнөөр дууһан ба үгэ дуугүйгөөр гаргаха» эрилтэ энэ хандалга соо хэгдэһэн байна. Тус хандалга доро олоороо гар табилга бүхы оронуудта эмхидхэгдэхэ юм.

## Мүрдэлгэ хэхэ комиссиин коммюнике

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнам арадта эсэргүү ээрхэг түримхэй дайн байлдаагаа американ империалистнууд шангадхаһан зангаараа гэжэ Вьетнамда сентябрь һара соо болоһон байлдаанууд гэршэлжэ үгэнэ гээд Вьетнамда американ империалистнуудай хэдэг сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ комиссиин коммюнике соо хэлэгдэнэ.

ВИА агентствын дамжуулһан тус коммюнике соо иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. Американ авиаци сүлөөлэгдэһэн районуудые саг үргэлжэ добтолжо, амгалан һууһан тосхонууд болон городуудые зэрлигээр бомбодоо, США-гай 7-дохи флодой корабльнууд сентябриин 8 ба 9-дэ—буудалдаанай саг зуура болюулагдаһан үдэрнүүдтэ олон районие артиллереэр буудаа. Президент Хо Ши Мин тухай шаналал-гашуудалай тэмдэг болгон Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд эдэ үдэрнүүдтэ саг зуура буудалдаа зогсоолгые соносхоһон юм.

Холбоото Штадуудай авиаци сентябрь һара соо ДРВ-гэй агаарай хилэнүүдые дабаһан зандаа байгаа гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, американ самолёдууд нэгэ самолёдто оруулжа тоолобол, Вьетнамай Демократическа Республикын газар дээгүүр 1.000 үлүүтэй дахин ниидээ, Куангбинь ба Виньлинь провинцинуудые 32 дахин бомбодоо, буудаа. США-гай сэрэгэй корабльнууд ДРВ-дэ хамаатай уһанууд уруу нэгэтэ бэшэ орожо, загаһашадай ами наһанда аюул тохёолдуулаа, Хатинь провинциин эрье шадар харата ябуулгануудые хээ.

## Белфастда алалга хюдалга болоһоор

ЛОНДОН. (ТАСС). Хойто Ирландиин ниислэл—Белфастын элдэб районуудта эзэмдэлгын сэрэгүүдэй болон хүн зоной хоорондо шэнэ шанга тулалдаанууд болоо. Гурбан хүн алуулаа, 600 шахуу хүн шархатаа, 50 гаран хүн арестовалагдаа.

Өөрынгөө эрхын түлөө Хойто Ирландиин арадай хэжэ байһан тэмсэлые дарахые эрмэлзэн, Англиин правительство эзэмдэлгынгээ сэрэгүүдые Ольстертэ олон болгожол байһаар. Тэдэнэй тоо 8 мянга үлүүтэй хүн болонхой .

Хойто Ирландида таһалгаряагүйгөөр боложо байһан буһалтаанай гол шалтагаан гэхэдэ, Нэгэдэмэл королевствын энэ хубида эрхэ сүлөөгүй, үгытэй ядуу байдал ба хүдэлмэригүйдэлгые зайсуулха шэнэдхэлгэнүүдые хэхэһээ Англиин правительство, Ольстертэхи туһамаршадынь арсана.

Владимир Васильевич Рупеко дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто ажаллахаяа ерэһэн юм. Даажа абаһан ажалдаа оролдосотойгоор хандажа, олон мэргэжэл шудалаа. Мүнөө халаан бүрингөө даабари хододоо 125—130 процент дүүргэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. В. Рупеко.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

## СҮҮД ДЭЭРЭҺЭЭ

## ДАЙРАЛДАҺАНАА ШҮҮРЭДЭГ БАЙБА

Арба найма хүрэжэ ябаһан Людмила Коршунова юумэ хэжэ үзөөгүй, эхэ, эсэгынгээ олоһон мүнгэн дээрэ хүльбэржэ һураһан этэгээдүүдэй нэгэн байгаа.

Һураһан юумэ һураар татуулхагүй гэдэгтэл, эсэгынгээ харгын гаргашада мүнгэ үгэхэеэ болиходонь, өөрөө «олзо» бэдэрдэг болобо ха. Нэгэтэ тиигэжэ ябаһаар автобус соо дайралдаһан хоёр басагадта һаршагануур суба абажа үгэхөөр найдуулан, тэдэнээ зангадаа оруулжа, зуу гаран түхэригыень үбэршэлжэрхибэ.

Хэдэ хоноһон хойно Дуся Тютрина, Таисия Фролова гэгшэдтэй милициин мүрдэгшэб гэжэ танилсаад, шэнэ хубсаһа хунарыень үмдөөд «врачта» ошохоор, үшөө 27 түхэригыень эрижэ абаад гарашалай.

Гурбадахи ушартаа Светлана Усынина Виктория Шелковникова хоёрые баһал үгэдөө оруулжа, басагадай һайн хубсаһыень үбэршэлһэн байгаа.

Худалаар хэлэжэ, хүниие мэхэлжэ һураһан Коршунова ээлжээтэ мэхэ гохоёо гаргажа ябаһаар милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдажа, арадай сүүдэй урда зогсожо, зэмэеэ амсаха болоһон байна.

Улаан-Үдын Октябрьска районой арадай сүүд хүнгэн ажал бэдэрэн, гэнэн хүнүүдые мэхэлжэ һураһан Коршуновае заһан заларуулгын хүдэлмэридэ хоёр жэлээр ябуулха шиидхэбэри гаргаа.

**П. СЫРОМЯТНИКОВ.**

Энээниие мэдэхэ гүт?

## НЭГЭ КИЛОВАТТ-Ч...

☆ Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн гаргаха ... орон Европодо нэгэдэхи, дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури ...

☆ 1926 ондо баригдаһан Волховсио ГЭС манай ор... рүүшын гидростанци болоно. 1954 онһоо атомна түрүү... тростанци ток үгэжэ эхилһэн байна.

☆ 1966 ондо сүүдхэ хахадай туршада үйлэдбэрил... трын элшэ хүсэн бүхы 1913 оиойхиһоо ехэ болоһон ...

☆ 1970 ондо орон доторнай 830—850 миллиар... час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэдэг болохо. Энэ ... хабтар ехэ тоо гээшэ ааб даа.

Нэгэ киловатт-час гээшэ юун бэ? Энэ ехэ гү, али ба...

☆ Нэгэ киловатт-час электрын элшэ хүсөөр 75 ки... луу нүүрһэ малтан абаха, 50 килограмм булад дабтаха ... метр бүд нэхэхэ, 90 килограмм шахуу хилээмэ бариха ба...

☆ Нэгэ киловатт-час хэды саг соо гаргагданаб, тэрэ ... 20 хүнэй бар хүсэ халаха байна.

☆ Хэрбээ городой айлай байрада гү, али хүдөө зоной ... ваттын лампочка сүүдхын миил хахад час соо дэмы ... гаа гээшэ агша һаа, орон доторнай жэл соо 520 миллио... час ямаршье ашаггүйгөөр гаргашалагдаха байна гэжэ ... хой. Эды шэнээн электрын элшэ хүсэн 26 мянган тонно ... мини) хайлуулхада гү, али 5 миллион тонно цемент ... гаргахада хүрэхэ байна.

(КАЛЕНДАРЬҺАА ...

## „ПРАВДА БУРЯТИИ“ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

**Нэгэдэхи хуудаһанда:** замбуулинай онгосонуудай бүлэглэн ниидэлгэ тухай ТАСС-ай материалнууд. КПСС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Советдэ, облпрофсоведтэ.

**Хоёрдохи хууда...** бүхэниие гамтайга... гэһэн Ф. Гаврило... нинскэ лектори» гэ... скиин статья.

**Гурбадахи хууд...** космонавтнуудай б... гэ тухай ТАСС-ай ...

**Дүрбэдэхи хуу...** һонин. Хилын саа... ТАСС-ай мэдээсэ...

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

СССР-эй Верховно Соведэй депутат, КПСС-эй ... шүүн, КПСС-эй обкомой таһагые даагшын орло... нима Тудупович Аюровай хайрата хүбүүн

**САНДАНАЙ**

сагһаа урид наһа бараһан ушарһаа КПСС-эй обком, ... АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба Мин... Совет. «Буряад үнэн» газетын редакци түрэлхид... шаналалаа мэдүүлнэ.


## Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: реда... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секрет... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйс... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышл... строительства—61-35, советского строительства и б... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.




● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-02918.